

XVIII. évfolyam

Új Város

2.

2006.
február

KOMMUNIKÁCIÓ *az emberért*

**TÁRSADALMI
FELELŐSSÉGÜNK
ÉS AZ ÚJ
TECHNOLÓGIÁK**

Az Élet igéje
5 A lélek áhítatában

Társadalom

6 Kommunikációs fejlődés és társadalmi érettség

Az egység lelkiisége

9 A legnagyobb kommunikátor

Demokrácia és élet

10 Az emberi élet méltósága

Előttünk jártak

12 Segített a világot jobbá tenni

Kultúra

14 Ahogy nőtt a gyűlölet

Életük tanúságával

16 Az iskolában is érvényes

Családi műhely

18 Folytassuk a családban a szeretet művészetét

19 Idős édesapám

19 A jegyesség

Fatalok

20 Szépen, tisztán, szerelmesen

21 Sodródni, elszigetelődni, vagy magunkkal ragadni másokat?

Arckép

22 Egy építész ars poeticája

Megkérdeztük

24 Internetről mindenkinek (2.)

25 Homeopátia, vagy hagyományos orvoslás?

Személyi
 jövedelemadója
1%-ának felajánlását
 köszönettel vesszük az
Új Város Alapítvány
 18041930-1-42
 adószámára

Új Város

Közéleti kiadvány – ISSN 0865-0829

A Fokoláre Mozgalom lapja (www.fokolare.hu)

Kiadja: Új Város Alapítvány 1163 Budapest, Ágoston Péter u. 25.

Számlaszám: 11705008-20434836

Felelős kiadó: Tóth Ilona

Szerkesztőségi cím: 1163 Budapest, Kisterenye u. 54.

Telefon: 328-0785. Fax: 403-5400.

E-mail: ujvaros@fokolare.hu.

Felelős szerkesztő: Bartus Sándor

Munkatársak: Aranyi Krisztina, dr. Bakacsi Viktória, Fábán Zsuzsa, Fábri Andzsej, dr. Ferentzi Éva, id. Frivaldszky János, Himmer László, Hortoványi Emőke, Horváth Viktória, dr. Kiss Imre, Maucha Kristóf, Rieth Zsuzsanna, Smohai Ferenc, Sudár Balázs, Szalai Simkó Hilda, Téglásy Klára, Tóth Judit, Tóth Pál, Varga Krisztina, Vizsolyi László

Nyomdai előkészítés: Roko Art Bt.

Nyomtatás: Kapitális Kft. Debrecen. Felelős vezető: Kapusi József.

TESTVÉRLAPJAINK: Olaszország: **Città Nuova (CN)**. Amerikai Egyesült Államok: **Living City**. Argentína: **Ciudad nueva**. Ausztrália: **New City**. Belgium: **Nieuwe Stad**. Brazília: **Cidade Nova**. Bulgária: **Nov Svjat**. Cseh Közfársaság: **Novo mesto**. Dánia: **Ny Stad**. Franciaország: **Nouvelle Cité**. Fülöp-szigetek: **New City**. Hollandia: **Nieuwe Stad**. Horvátország: **Novi Svijet**. Japán: **Uno**. Kanada: **Nouvelle Cité**. Kenya: **New City-Nouvelle Cité**. Kína: **San Sing**. Kolumbia: **Ciudad Nueva**. Korea: **Cumul**. Lengyelország: **Nove Miasto**. Libanon: **Cité Nouvelle**. Litvánia: **Naujasis Miestas**. Nagy-Britannia: **New City**. Németország: **Neue Stadt**. Pakisztán: **Hayat**. Portugália: **Cidade nova**. Románia: **Oraş Nou**. Spanyolország: **Ciudad Nueva**. Svédország: **Enad Värld**. Szlovákia: **Nové mesto**. Szlovénia: **Novi svet**. Uruguay: **Ciudad Nueva**. Venezuela: **Ciudad Nueva**.

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap üzletág

Előfizethető a Kiadónál

Éves előfizetési díj 2006-ra: **4000 Ft**. Külföldre: **35 euro**

Támogatói előfizetés: **7000 Ft**.

Borítótér: MAUCHA KRISTÓF

LASSAN ÁTALAKUL A VÁROS

A város kórházából a családsegítő szolgálatunkhoz jelezték, hogy egy négygyermekes, két éve megözvegyült negyvenkét éves asszonyt, végső stádiumban rákosan adtak haza. A szociális nővér kérte, hogy legyünk a család mellett a nehéz napokban és segítsük őket. A családlátogatásnál kiderült, hogy az asszony hatvanötezer forintból tartja el három fiát, a kilencéves ikreket és a tizenkilenc éves nagyfiát egy nyirkos, dohos albérletben, melynek díja és a rezi pénzük nagy részét felemésztette. Huszonhárom éves lánya dolgozik és külön él.

Egyikük sem volt tisztában a helyzet súlyosságával, pedig a haj nélküli, negyven kilóra lefogyott, állni sem képes asszonyról azonnal látni lehetett, hogy csak napjai vannak hátra.

Az önkéntesek csoportjában, ahova sok éve tartozom, elmeséltem a történetet, s társaimat nagyon megérintette az eset. Főszakács barátom mindennap ebédet küldött számukra, s többen pénzt adtak a család megsegítésére. Felvettem a kapcsolatot a nagylánnyal, akinek elmondtam, hogy a helyzet reménytelen. Az édesanya a karácsony előtti héten újra kórházba került. Közösségünk egyik tagja felhívott és felajánlotta, hogy papot küld hozzá. Épp az utolsó pillanatban érkezett. Aznap este, két nappal karácsony előtt, szentségekkel megerősítve halt meg.

A temetésre nem volt pénzük a gyerekeknek, ezért köztemetést kértünk az önkormányzattól. A nagylány vállalta öccsei gyámságát, majd új, egészséges albérletbe költöztek; sikerült ágyat és szekrénysort is szerezni a régi penészes, szinte teljesen elkorhadtak helyett. A nagylány munkahelye vállalta a ravatalozás költségét, s a plébánia az ingyenes szertartást. A temetésen tucatnyian voltunk. A fagypont körüli kellemetlen, esős időben a gyermekek közül csak a két nagyobb vett részt, a fiú egy szál hosszú ujjú fekete pólóban, dideregve. Ahogy elindult a menet, látszott, hogy bőrig fognak ázni. Megkönnyebbülve fogadták el az ernyőmet. Egy kopaszra borotvált fejű, kigyúrt testű nagydarab fiú, aki barátnőjével jött el a temetésre, levette a fe-

Tóth Pál

HOGYAN TEKINTEK RÁ?

Imaév a nemzetért

AMÚLT SZÁZAD SZOCIÁLPSZICHOLÓGIÁJÁNAK egyik jelentős felfedezése szerint mások szemével látjuk önmagunkat. Magunkban hordozzuk szüleink, tanítóink és más személyek értékítéletét, és ennek következtében vagyunk esetleg beképzelték, és ezért küzdünk talán kisebbségi komplexussal. Aki tárgyilagos, kiegyensúlyozott, szeretetteljes visszajelzéseket kapott környezetétől, annak több az esélye az objektív önismeretre. Nemcsak gyermekkorunkban, hanem később is nagyban befolyásol minket társadalmi környezetünk abban, hogy miként gondolkodunk önmagunkról és a környező világról.

A törvényszerűség természetesen fordítva is érvényesül: egyáltalán nem mindegy, hogyan tekintünk mi másokra. A pedagógusok és a segítő szakmákban dolgozók hamar felismerték, hogy neveltjeik vagy gondozottaik olyanok lesznek, amilyenek látják őket. Ha egy bűnelkövetőre bűnözőként tekintek, és ennek megfelelően viszonyulok hozzá, akkor nagy valószínűséggel bűnözővé válik, ha ezzel szemben a segítségre szoruló embert látom meg benne, akkor reményt adok számára, hogy összeszedje magát és jó útra térjen.

*

A közelmúltban élénk sajtóvisszhangot váltott ki a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia körlevele, amely történelmi időköt idéző drámaisággal szól hazánk erkölcsi állapotáról, és amely engesztelő imaévet hirdet nemzetünk lelki megújulásáért.

A körlevél szerint a rendszerváltozás elmúlt tizenöt éve nem hozta meg a várva várt újjászületést, az „elmúlt évszázadok és évtizedek tragédiáinak és kudarcainak sorozata” nehezen gyógyuló, mély sebként ott él bennünk, és mint valamiféle nemzeti áteredő bűn határozza meg magatartásunkat ma is. A széthúzás, a bizalmatlanság, a reménytelenség, a tehetetlenség, a jövőtlen gondolkodás jellemzi nemzeti létünket.

Figyelemre méltó, hogy a püspöki kar nem kívülről, az ítélőbíró székéből mondja ezeket, hanem azonosul a nemzettel, hogy Istent engesztelje súlyos vétkeinkért. Tételesen is megemlíti az abortuszt, amit „keresztények is tömegesen elkövettek.”

A körlevélre jellemző a tárgyilagosság, ami nem kendőzi el a bűnt, mindenekelőtt azonban reménysé-

get kíván ébreszteni. Őszinte bűnbánatra és megbocsátásra szólít, felülemelkedésre a múlton; az „Isten színe előtti önbecsülésre” hív, de elsősorban engesztelő imádságra a magyarság lelki megújulásáért.

*

Reménységünk alapja keresztény hitünk, amely arra tanít minket, hogy Jézus szemével lássuk a valóságot. Máté evangéliuma beszámol arról, hogy Jézus, „amikor látta a tömeget, megesett rajta a szíve, mert olyan volt, mint pásztor nélkül a juhok: elcsigázott és kimerült” (Mt 9,36). „Megesett a szíve” a lepráson is, aki bűnbánattal közeledett hozzá, és ezért mondhatta neki: „Akarom, tisztulj meg!” (Mk 1,41).

A keresztény lelkiség megtanít arra is, hogy Krisztus arcát fedezzünk fel minden emberben, a bűnösökben, sőt a bűnben is, melyet a Megváltó magára vett. Könnyen értjük, hogy Jézust kell látnunk a szenvedő és a rászoruló embertársainkban. Nehezen fogadjuk azonban a második korintusi levél szavait: „Ő (Isten) azt, aki bűnt nem ismert, bűnné tette értünk, hogy benne Isten igazságossága legyen” (2Kor 5,21). Amikor a körlevél alkoholról, kábítószerrel, házasságtörésről, magzatgyilkosságról, önkezükkkel életüknek véget vető honfitársainkról szól, akkor tudnunk kell, hogy ezekben a bűnökben ott van a keresztre feszített Jézus, aki értünk „alá szállt a poklokra”.

Ez a felismerés hozzásegít bennünket, hogy miként is tekintsünk arra az erkölcsi válságra, amely korunk társadalmát sújtja. Ha nem látjuk meg népünk történelmi bűneiben a szenvedő Krisztust, akkor óhatatlanul ítélkezni fogunk, vagy pedig védőbástyát építünk magunk körül, és elzárkózunk tőle. Ha azonban az Ő arcát fedezzük fel a bűnösökben is, akkor „nem emberileg ismerjük meg” a valóságot (2Kor 5,16), és képesek leszünk hozzá azzal a szeretettel viszonyulni, ahogy Ő tette e leprással.

Az imádság pedig átítatja hétköznapi cselekedeteinket is, meghatározza látásmódunkat, cselekedetünk rugója lesz, és azt a szeretetet ébreszti fel bennünk, ami a megújulás záloga. Szent Ágoston reménye éltet bennünket is, aki a hanyatló antik világ láttán mondta: „Nem az a lényeg, hogy a régi világ eltűnik, hanem az, hogy egy új világ születik.” ■

keze bőrdzsekijét és a pólóban fagyoskodó fiúra adta. A pap és a kántor csodálatosan szép szertartást végeztek.

A történet innen folytatódik. Mindenki segít, amiben tud. Egy biztos: a város egy kis szegmensében a fájdalom lassan átalakul szeretetté...

F. János – Kecskemét

A DIÁKOK MANAPSÁG...

Olvastam „A diákok és az iskola” című írást egy korábbi számban. A gyerekpszichológus válasza szerintem túl optimista, bár van, ahol kivehető, hogy nem egykönnyen lesz ebből eredmény szerinte sem.

Az iskolával, mint rendszerrel szemben vannak kifogásaim, mert a gyereket nem mindig tanítja meg tanulni, gondolkodni és felkelteni az érdeklődését.

És a nevelésről akkor még nem is beszélünk.

Egyik gyerekem volt tanító nénijével beszélgettem és elmondta, hogy manapság egészen más gyerekek jönnek az iskolába. Ha a kis elsősnek mond valamit, hogy tegye meg, akkor az visszabeszél. Szegény tanító néni gyakran teljesen tanácstalan, hogy mit is csináljon velük. A szülők félre-nevelik a gyerekeket, a tévé és a többi média erős nyomásának is engedve.

S. Ferenc – Szeged

Ezért van szükség arra, hogy még jobban erősítsük a párbeszédet a szülők, iskola, család és gyerekek között. Ebből a tapasztalatból szület-
het meg valami, ami modell értékű lehet, és segíthet a nehézségek, problémák megválaszolásában.

MINÉL NAGYOBB, VAGY MINÉL ÉRTEKESEBB?

Többször tapasztalom, hogy sajnos nem tudunk különbséget tenni „hasznosság” és „értékesség” között. Néha még keresztény értékrendet képviselő szervezetek is beleesnek ebbe a hibába. Nem mindegy, ugyanis, ha egy dokumentumban azt olvassuk, hogy az EU-csatlakozástól az egyének lelki és gazdasági növekedését remélhetjük. Ebben az esetben ugyanis azzal a szemlélettel találkozunk, mely (talán nem tudatosan) átvette a közgazdászok által gyakran használt, és minden bajra orvoságként számon tartott „gazdasági növekedés” kifejezést. Nem fejlődésről beszél, amely elsősorban minőségi kategória, még csak nem is gyarapodásról, hanem növekedésről! Ennek elsődleges értelme pedig mégiscsak a mennyiségre vonatkozik.

Annál jobb minél nagyobb? Szerintem nem egészen! Egyetlen zárt rendszer al-rendszere sem növekedhet folyamatosan (így a Föld erőforrásai is korlátot szabnak a gazdasági növekedésnek), főleg nem exponenciálisan, ahogy azt némely politikusok és a neoliberais közgazdászok szeretnék láttatni.

Segítsünk az embereknek különbséget tenni a hasznosság és az értékesség között azzal, hogy felhívjuk a figyelmüket a pusztán növekedés és az érték(esség) növekedése közötti különbségre!

Mindez vonatkozik a mindennapi életre is. Értékelvű emberek – vallási hovatartozástól függetlenül – már nem (csak) „életszínvonal-növekedés”-ben gondolkodnak, hanem „életminőség javulás”-ban (is).

H. Tibor – Budaörs

BÉKÉT AD ÉS MEGNYUGVÁST

Egy fáradtságos nap viszontagságai után a házimunka végeztével ezek a gondolatok kavargtak a fejemben: menj át meglátogatni beteg testvéredet; a másik hang meg azt mondta: fáradt vagy, fáj a lábad, pihenj le, majd holnap meglátogatsz. Próbáltam megnyugtatni ébredező lelkiismeretemet, de a belső hang erősebb volt. Eszembe jutott: „beteg voltam és meglátogattatok”, és máris nyúltam a kabátomért, szóltam a családomnak, hogy mindjárt jövök.

Olyan jó volt látni és örömmel nyugtáznai, hogy a súlyos beteg sokkal jobb állapotban van, mint az előző napokban. Örömteli, derűs beszélgetések a családról – visszatekintve gyerekkorunkra –, próbáltam elterelni a figyelmét a fájdalmairól. Közben csengettek, mások is jöttek. Közös imádkoztunk, felajánlottuk örömeinket, fájdalmainkat más szenvedő betegekért is. Ebben a közösségben végképp csodálatossá vált az este. Különös, a fáradtságom is elmúlt, a köztünk lévő Jézus örömet és békét teremtett mindannyiunk szívében. Megtapasztaltuk, hogy a szeretet gyógyít, az ima felemel. Megígértem testvéremnek, hogy másnap átviszem az Adoremus liturgikus füzetet, hogy magával vihesse a kórházba, és így minden nap találkozhatson Jézussal. Azt, amit én vittem, jóval fölülmulta az, amit tőle kaptam: gazdagodtam Isten szeretetében, békéjében és örömeiben. A felebaráti szeretettel próbáltunk osztozni keresztjének hordozásában, és mindnyájunkat eltöltött Jézus békéje, amit csak Ő adhat. Összhangban Istennel, összhangban a felebaráttal és összhangban önmagammal – aznap este ezt az ajándékot kaptam tőle.

Isten szerető Lelke békét és megnyugvást ad a fájdalomban is, ez által is alakít és formál minket. Jó, hogy hallhatjuk a hangját, amivel indít, hogy az Ő fényét vigyük oda, ahol épp vagyunk, az Ő dicsőségére.

L. Mária

A LÉLEK ÁHÍTATÁBAN

Chiara Lubich

Mennyi mindent élt át Jézus azon a szombati napon Kafarnaumban! Tanított a zsinagógában, szavai mindenkit ámulatba ejtettek. Megszabadított egy tisztátalan lélektől megszállt embert; onnan Simon és András házába sietett, ahol meggyógyította Simon anyósát. Napnyugta után, amikor leszállt az est, mindenféle beteget és ördögtől megszállottat vittek oda hozzá. Ő pedig meggyógyított sok betegségben szenvedőt, és számos ördögöt űzött ki.

Egy ilyen intenzív nap és éjszaka után hajnalban, amikor még sötét volt, Jézus fölkel, és „*elment egy magányos helyre, hogy ott imádkozzék*”.

A mennyei haza után vágyakozott. Onnan jött el a világba, hogy nyilvánkoztassa nekünk Isten szeretetét, hogy megnyissa előttünk az Égbe vezető utat, hogy részt vegyen életünkben. Végigjárta Palesztína útjait, tanította az embereket, gyógyított mindenféle betegséget és bajt a nép körében, oktatta, nevelte tanítványait.

De az életető forrás, mely a szívéből fakadt¹, az Atyával való állandó kapcsolatából eredt. Ő és az Atya ismerik és szeretik egymást, egymásban élnek, teljesen egyek.²

Az Atya az Ő számára „*Abba*”, vagyis apuka, az édesapa, akihez végtelen bizalommal, határtalan szeretettel szólhat.

Mivel Isten Fia értünk jött le a földre, nem érte be azal, hogy csak az Ő imája legyen ilyen kiváltságos. Meghalt értünk, megváltott minket, és így Isten gyermekeivé, saját testvéreivé tett bennünket.

Így számunkra is lehetővé vált, hogy a mi ajkunkról is felhangozzék az isteni megszólítás: „*Abba, Atyám*”; és örülhessünk mindannak, ami együtt jár ezzel. Biztosak lehetünk, hogy Ő óv bennünket. Teljes bizalommal, vakon ráhagyatkozhatunk szeretetére. Isteni vigasztalást és erőt remélhetünk Tőle, és tüzet is, ami föllobban a szívben, amikor tudja biztosan, hogy szeretik őt.

Ha belépünk lelkünk „belső szobájának” csendjébe³, beszélgethetünk vele, imádkozhatjuk Őt, elmondhatjuk neki, hogy szeretjük. Hálát adhatunk, bocsánatot kérhetünk, rábízhatjuk mindazt, amire nekünk vagy az emberiségnek szüksége van: álmainkat, vágyainkat. Van-e valami, amit ne mondhatnánk el annak a személynek, akiről tudjuk, hogy végtelenül szeret minket, és mindenható?

Aztán szólhatunk az Igéhez, Jézushoz. Mindenekelőtt azonban hallgassuk meg Őt, hagyjuk, hogy ezekkel a szavakkal újra és újra Ő szóljon hozzánk: „*Bátorság! Én va-*

Horacio Comde

gyok, ne féljete!”⁴ „Én veletek vagyok minden nap, a világ végéig.”⁵ Hagyhatjuk, hogy minket is megszólítson: „*Jöjj, kövess engem!*”⁶ „*Bocsáss meg hetvenszer hétszer!*”⁷ „*Tedd azt másokkal, amit akarsz, hogy veled tegyenek az emberek!*”⁸

Az ima tarthat hosszú percekig, de lehet röpmák sora is, melyek átszövik az egész napot, mint amikor a szerelmes nézi kedvesét, és ezt súgja neki: „*Te vagy az egyetlen kincsem.*”⁹ „*Ezt érted teszem.*”

Nem hagyhatjuk el az imát. Képtelenség lélegzetvétel nélkül élni, az imádság pedig a lélek lélegzete, Isten iránti szeretetünk kifejeződése.

Ettől a beszélgetéstől, ettől a szeretetkapcsolattól felfrissülünk, és készek leszünk arra, hogy új intenzitással és bizalommal tekintsünk az élet dolgaira; igazabbá válik kapcsolatunk a többi emberrel és minden dologgal.

Ha a lélek áhítatában nem csukjuk be szemünket és fülünket, Urunk, akkor Te nem tudsz velünk úgy beszélgetni, ahogyan olykor szeretnél. De ha sikerül elszakadnunk mindentől, és áhítatba merülve Benned maradni, akkor nem akarunk többé visszatérni, mert oly kedves a léleknek a Veled való egység, s oly mulandó minden más.

Azok, akik őszintén szeretnek Téged, gyakran érzik jelenlétedet, Urunk, szobájuk csendjében vagy szívük mélyén. Ez az érzés minden alkalommal mélyen érinti őket, és meghatja a lelküket. Megköszönik, hogy közel vagy hozzájuk, hogy a Minden vagy számukra: Te, aki értelmet adsz az életnek és a halálnak.

Köszönetet mondanak Neked, de gyakran nem tudják, hogyan tegyék, mit mondjanak: csak azt tudják, hogy szereted őket, és hogy ők is szeretnek Téged, és itt a földön nincs semmi, ami legalább egy kicsit hasonlítana erre az édes érzésre. Amikor lelkükben éreznek, amikor megjelenysz, az maga a mennyország, és így szólnak: „*Hát ilyen a Mennyország? Ez csodálatos!*”

Megköszönik az egész életüket, Urunk, azt, hogy elvezetted őket idáig. Aztán – ha még létezik árnyék, mely elhomályosíthatja ezt az elővételezett mennyországot –, amikor Te megmutatkozol, akkor minden régmúlttá és távolivá válik, nem létezik többé.

Csak Te létezel.
Így van ez.

Chiara Lubich

¹ vö. Jn 7,37-38

² vö. Jn 10,15.30.38

³ vö. Mt 6,6

⁴ Mk 6,50

⁵ Mt 28,20

⁶ Mt 19,21

⁷ vö. Mt 18,22

⁸ vö. Mt 7,12

⁹ vö. Zsolt 16,2

KOMMUNIKÁCIÓS FEJLŐDÉS ÉS TÁRSADALMI ÉRETTSÉG

A MODERN TECHNIKA legújabb vívmányai már szinte zavarba ejtenek, amikor jól tudjuk, hogy földünk lakosságának jelentős hányada még a mindennapi megélhetésért küzd. *II. János Pál* arra emlékeztet, hogy a tudományos technika feladata nem más, mint az ember szolgálata. A technika kifejezetten hasznos eszköz lehet ahhoz, hogy az emberiség tehetősebb része kapcsolatba lépjen szükségét szenvedő embertársaival, és segítségükre siessen. Személy szerint ahhoz még technika sem kell, hogy felfedezzük a mellettünk élő rászorulókat.

Azonban, ha már a technikáról beszélünk, észre kell vennünk azo-

Az emberiség egysége nem kizárólag technológia kérdése és a jövőben sem az lesz.

kat, akik mellettünk élnek és kiszorultak ezeknek az eszközöknek a használatából. Közismert tény, hogy hatvanöt év felett csak igen kevesen ülnek számítógéphez. Pedig nemcsak ennek a generációnak jelent ez veszteséget, hanem az egész társadalomnak, amely így részben nélkülözni kényszerül igen hasznos jelenléteket. Hogy az idősebb emberek mit

adnak a társadalomnak, a kultúrának, ahhoz elég csak *Michelangelóra* gondolnunk, aki nyolcvanévesen tervezte a római Szent Péter bazilika kupoláját.

A számítástechnika legújabb kínálata a hordozható *play station*, a PSP. Ez egy többfunkciós, vezeték nélküli kis készülék, mely alaptevékenységén túl egyesíti magában az Internet, a médialejátszó, a televízió és a mozi funkcióját is. Vele szinte zsebünkben fogjuk hordani az egész világot. Egyrészt fokozza a korábbi eszközök hatékonyságát, mert ugyanolyan jó otthoni és házon kívüli használatra; másrészt viszont

nehezíti a szülők helyzetét, akik szeretnék megállítani gyermekeik egyre növekvő elmagányosodását az új technológiák birodalmában.

Már nem csupán agresszív játékokról van szó! Nem csak személyre szabott, tárgyak helyett immár életstílust terjesztő reklámokról, melyek minden határt áthágva akarják magukra vonni a figyelmet. Gondolok itt arra a káros jelenségre, ami az új mobiltelefonokkal terjed, és amihez az előre betervezett busás hasznót leakasztó forgalmazóknak különösebb reklámra sincs szükségük: ezek a készülékek alkalmasak ugyanis pornóanyagok és más műsorok letöltésére is. Az Interneten lévő szennyáradat jó része gyakorlatilag átkerülhet a mobiltelefonokra is.

Nem marad más választásunk: a kommunikációs technológia fejlettségével azonos szintű érettségre kell eljutnia kivétel nélkül fiatalnak és felnőttnek, sőt a társadalom egészének. Reménykedjünk, hogy nem kell száz évet várunk, mire kitalálják mindannak a megfelelő ellenszerét, ami méltatlan az emberi létezéshez. Egyelőre meg kell elégednünk azzal, hogy a nagy teleföntársaságok aláír-

ták azt a kiskorúak érdekében fogant egyezményt, mely a fiatalkorú mobiltulajdonost a szülőkre bízott PIN-kóddal kívánja óvni.

A kommunikációs technológia nem feledkezik meg a testünkről sem: a bőrünk drót nélküli elektromos vezetőként működik a zsebünkben lévő telefon és a fülünkbe helyezett hallgató között. Ha viszont testünk vezet az elektromos impulzusokat, akkor a jövőben semmi akadály nem lesz, hogy az emberek dokumentumokat és üzeneteket cseréljenek egymással például egy egyszerű kézfogással. Vagy – mint ahogy valaki elmésen felvázolta – miközben pusztít adunk valakinek.

Máris megindult az emberi testet és ruházatot adatátvitelre kihasználó találmányok szabadalmaztatása. Az igazi kérdés mégsem technológiai, hanem kulturális jellegű: minél inkább hasznosítja az elektronika a testünket, annál nagyobb a veszélye, hogy azt egyszerű tárgynak tekintjük, aminek aztán találmányi vagy reklámértéke, ára van.

A felhasználó és fogyasztó embert – szóban legalábbis – mindenki szol-

gálni akarja, az ő javát keresi! Arról persze szó sincs, hogy előtte bárkit is megkérdeztek volna! Vajon mind boldogabbak leszünk maholnap? Ez egykettőre kiderül.

Ha már kommunikációról beszélünk, nem szorítkozhatunk csupán a technikai újdonságok előnyeinek és hátrányainak bemutatására. El kell vonatkoztatnunk a hatalmas, zavaró háttérzajtól, hogy felfigyeljünk az idők jeleire, és a dolgokat szélesebb összefüggéseikben értelmezzük.

Ha szeretnénk egyszerűsítve látni a minket körülvevő világot, akkor különböző szinteket kell elképzelnünk. Ha az egy szinten lévő elemeket megfelelő módon kapcsolatba hozzuk egymással, egy magasabb szintre jutunk. Az a legfurcsább, hogy minden feljebb lépésnél valami egyáltalán nem várt dolog keletkezik, mely minőségileg több az alkotóelemek összességénél. Például az egymással ös-

A kommunikációs technológia fejlettségével azonos szintű érettségre kell eljutnia a társadalom egészének.

szekapcsolódó quarkok alkotják a protont, aminek olyan tulajdonságai vannak, amikkel a quark nem rendelkezik. A proton képes – a neutronokkal és elektronokkal – atomot alkotni, mely a kémia alapeleme.

Az atomok egymással molekulákat, a molekulák pedig sejteket alkotnak: ezekből épül fel a növényi és az állati élet. És így jutunk el a különböző szervekből álló emberi test csodájáig. Úgy látszik, hogy a világegyetem történetében mindig a kapcsolat az a törvény, ami létrehozza a minőségi változást, a kapcsolatból születnek az új sajátosságok, melyek meghaladják az elemek összességének tulajdonságait. Mi, emberek is

Főleg a fiatalokat, de a felnőtteket is magával ragadja a számítógépes játékok színes és virtuális világa.

részt képezzük ennek a világegyetemnek, tehát ránk is vonatkoznak annak törvényszerűségei. Ezért különbözik a kommunikációs technológia az összes többitől. Izgalmas felfedezés előtt állunk: vajon mi történik a jövőben az emberek, mint intelligens lények közötti kommunikációs lehetőségek megnövekedésével. Az emberi nem egysége nem csupán a technológiától függ: intelligencia, idő, fantázia, bátorság, de mindenekelőtt szeretet kérdése. Ám ha nem látjuk és nem halljuk egymást, ha valamiképpen nem lépünk kapcsolatba egymással, akkor nehezebb lesz.

Ahogy erre *Wojtyła* pápa is emlékeztetett: annak alapján kell megítélni a világ átalakítását célzó tudományos technikát, hogy szolgálja-e az embert és az emberiséget.* Így hát örülhetünk a kommunikációs technológia fejlődésének!

Örülhetünk például annak, hogy otthonainkban hamarosan eltűnnek a televíziók mögötti kábel-dzsungelek! Annak, hogy nem lesz többé gond a csatlakozókkal! Egyetlen, televízióba épített, kábel nélküli dekóder fogadja majd a különböző helyekről, hivatalból, áruházból, bankból, iskolából, munkahelyről érkező üzeneteket, és továbbítja majd. Különösen nagy szolgálatot tesz majd az időseknek és a mozgásukban korlátozottaknak, mert megszabadulnak a hosszú sorban állás terhetől, nem kell kimozdulniuk hazulról. Elegendő lesz a tévé képernyője előtt ülni, hogy a távirányító gombjait nyomogatva ki tudják fizetni majd a lakbértüket vagy a villanyszámlát.

Giulio Meazzini–Vizsolyi László

* II. JÁNOS PÁL pápa fiataloknak tartott beszéde Kölnben, 1980. november 15-én.

A LEGNAGYOBB KOMMUNIKÁTOR

Jézus kiáltása a kereszten Ige-létének legtökéletesebb kifejeződése a kapcsolatteremtés kiteljesedése.

Chiara Lubich

JÉZUS IGAZÁN NAGY SZÓNOK VOLT; egyetlen ember sem beszélt úgy, ahogy Ő. Kortársaitól tudjuk, hogy az emberek csüggttek ajkán.

Alljunk meg egy pillanatra utolsó személyes tapasztalatánál. Jézusnak véget ért földi élete; megölték, az akoriban lehetséges leggyalázatosabb módon (a rabszolgáknak kijáró keresztre feszítéssel). Ezenkívül az ilyen halálbüntetés a közösségből való kitaszítást is jelentette. Az elítélt ezzel megszűnt társadalmi és vallási közegehez tartozni.

A legnagyobb kommunikátor, aki tömegeket ejtett ámulatba, most egyedül maradt, elárulták, tudni sem akarnak róla. „Nem ismerem azt az embert” – állítja legtekintélyesebb tanítványa.

És mindez nem elég. Az Atyaisten is – akiről maga Jézus azt mondta, hogy ismeri minden titkát, és akivel segítséget jelentett mindig a kapcsolat – most úgy tűnik, hogy megszakít vele mindenféle kommunikációt. Ez az elhagyottság egészen biztosan a legsötétebb éjszaka, a leggyötrelmesebb haldoklás. Halljuk kiáltását: „Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?”

Kiáltása – amiben ott sűrűsödik minden dolgok hiábavalósága – az embert öröktől végigkísérte történelme folyamán. Talán felidézhetünk két emlékezetes képet: a Kiáltást, *Edvard Munch*, norvég művész szorongással teli festményét, mint a kapcsolatok nélküli ember magányának a szimbólumát. Vagy a vietnami kislány, *Kim Phuc* borzalmát, akit a fotóriporternek véletlenül sikerült lefényképezni, ahogy a napalm bomba lángjaiban üvöltve menekül felégetett földjéről, és aki az emberiség gyermek világának gyökértelenné váló képét jeleníti meg. Szörnyű jelek ezek; Krisztusnak, az Ige elhagyott-

Edvard Munch: Kiáltás

ságának mély sötétjébe vonzanak, aki belekiáltja a csendbe Isten hiányát.

Miután tehát az utolsó válaszfal is leomlott, és létrejöhett az egység, a keresztre feszített és elhagyott Jézus – az emberiség és Isten közötti közvetítő (médiüm) – eltűnik, semmivé lesz. Elbűvölő ez a rettenetes misztérium!

Ő ez a végtelen úr, Isten szemének a pupillája, az ablak, amin keresztül Isten az emberiséget látja, és az emberiség valamiképpen Istenre tekinthet.

Jézus három éven át beszélt és cselekedett, tanított. Örökre kimondott szavai egyszer s mindenkorra: az út, az igazság és az élet. Hitünk mégis azt tanítja, hogy akkor derül ki igazán, ki is Ő, amikor feláldozza életét a legteljesebb odaajándékozás pillanatában, éppen ily módon.

Feltehetjük a kérdést: Ige-létének tényleg ez a kilencedik órában felhangzó kiáltás a legteljesebb kifejeződése? Valóban ez lenne kommunikációjának a csúcspontja?

Igen! Egyénisége végtelen megsemmisülésében – ahol meghalt minden kapcsolat – nekünk ajándékozta önnön létét, benne azt a képességet, hogy találkozzunk Istennel és a többi teremtménnyel. Éppen ebben a korlátlan önátadásban nyilatkoztatja ki önmagát, az Igét, amely végtelenül közli magát, és bevezet minket a megváltásnak és Isten életének a misztériumába: az Atya, a Fiú és a Szentlélek közötti Szeretet forratagába.

Ha a szentháromsági kapcsolatok visszatükröződnek és mintául szolgálnak minden emberi kapcsolatban, akkor talán épp az önmagában is emberi kapcsolatokat jelentő kommunikációra ne vonatkozna ez a dinamika, ez a törvény, mely DNS-ébe van írva? ■

AZ EMBERI ÉLET MÉLTÓSÁGA

„A szenvedés, az öregség, a tudatvesztés állapota, a halál közelsége nem kisebbíti az Isten képére és hasonlatosságára teremtett ember méltóságát” – vallotta II. János Pál pápa. Az eutanázia ténylegesen a személy megsemmisítését jelenti.

Bodorkós Imre

SMERT ÉS NÉZETT televíziós sorozat, amelynek lényege, hogy mindig van valamilyen helyzet. Nemrég láttam az egyik epizódban, hogy a szerep szerinti doktornő édesapja súlyos beteg volt, haldoklott. Nagy fájdalmak gyötörték, nehezen viselte már az életet, szenvedett. Egy roham után a doktornő igen nagy dózísú fájdalomcsillapítót adott apukájának, aki ezt követően meghalt. Nem váratlanul, hiszen a halál volt a cél. Vagy mégsem?

A segédkező kolléga kitöltötte a halotti bizonyítványt, a halál okaként légzésbénulást állapított meg. A drog hatására a légzőizmok tényleg megbénultak, így a papírra az igazság került. Vagy mégsem?

Ebben a jól megtervezett, drámai hatásokkal megtűzdelt jelenetben a történet szépnek, „humánusnak” és természetesnek látszott... De mi a természetes? A halál; vagy a gyógyszeres túladagolása azért, hogy megrövidítsük a szenvedést? Lehet erről vitatkozni, vagy éppenséggel szavazni!?

Valóban kaptunk akkora szabadságot, valóban rendelkezünk vele, hogy mi dönthetjük el azt, hogy mikor és hogyan haljunk meg? Vagy dönthetnek helyettünk mások is, kiváltképp akkor, ha értelmünk hiányában kiszolgáltatva fekszünk egy kórházi ágyon? Rengeteg kérdés merül fel... de egyáltalán, mit is láttunk a TV-ben? Vanak, akik szerint gyilkosságot, vannak, akik szerint eutanáziát. Ha valaki előre megfontolt szándékkal

emberi életet olt ki, az gyilkosságot követ el.

Az eutanázia szenvedésmentes, jó halált jelent szó szerint. Mennyire értelmetlen ebbe a fogalomba kapaszkodva mellette vagy ellene érvelni, hiszen ez eufemizmus: mindenki jó halállal szeretne meghalni, ha már egyszer elkerülhetetlen!

Jól kell feltenni a kérdést. Például megkérdezhetnénk, hogy létezik-e a „jó halál”, magyarul az „euthanasia” szó a fogalmat jelenti-e, vagy csak jelöli? Nagy különbség van a kettő között!

A halál nem kívánatos dolog, mert szeretünk élni, ragaszkodunk az életünkhöz, már az ösztöneinkben is. Így a természetes ész fényében nincs jó halál, egyszerűen nem létezhet. (A halált nem Isten teremtette, hanem a bűn következményeként került a világba – olvashatjuk Szent Páltól.)

Ebből az „ördögi körből” csak egyféleképpen szabadulhatunk. Amikor nem találunk megoldást a dolog természete szerint, akkor természetfeletti módon kell azt keresnünk. Van is: maga Jézus, az emberi nem megváltója, Aki az Elhagyott és a Feltámadott is egy személyben.

KEGYES HALÁL?

Az eutanázia kérdésében sokszor hivatkoznak az emberi méltóságra, és a „kegyes halált” a helytelenül értelmezett irgalommal igazolják. Ám milyen könnyörület az, amely úgy áll ki a szenvedő ember mellett, hogy kioltja annak életét? Minél gyengébb és megtörtebb valaki, annál inkább kell szerető, gyengéd gondoskodással körülvenni, nem pedig magára hagyni, még kevésbé megölni.

Arra kell törekednünk tehát, hogy mindent megtegyünk a betegségben szenvedők és a haldoklók szenvedésének enyhítésére, az állapot természete szerint. Kötelességünk ezt tenni, még akkor is, ha egy új fájdalomcsillapító bevezetése dollárok millióit emészti fel. Nem lehet kifogás az, hogy egy idős szervezetet anyagilag nem éri meg kezelni (cost-benefit).

Ha pedig valaki a betegsége folyamataként a végső állapothoz érkezett el, akkor nem szabad megnövelnünk a szenvedésének idejét felesleges kezelésekkel.

Mindig, minden esetben a szenvedő embert kell szem előtt tartanunk, és nem a fogalmakat.

Ez a tárgyalási alap, más nem is lehet, mert a halál nem boldogság, hanem szenvedés, és senki sem szeret szenvedni.

Az ember antagonisztikus ellentétben áll a szenvedéssel.

Ám Jézus óta megváltozott minden! Bár szenvedni továbbra sem jó, de értelme van, a keresztény hit szerint.

Nincs jó halál, de szép lehet.

Feltéve, ha el tudom fogadni azt, hogy Őbenne értelme van, hogy van feltámadás, és a halálom a mennyi születésem napja is. ■

II. János Pál pápasága idején nem egyszer szólt az eutanázia erkölcsileg megengedhetetlen voltáról. Az Evangelium Vitae kezdetű enciklikájából idézünk két gondolatot:

„...a burkolt és titkolt, illetve a nyíltan végrehajtott, sőt törvényesített eutanázia terjed. Ezt a beteg szenvedéseit megszüntetni akaró jó szándékon túl olykor gyakorlati megfontolással – ti. a társadalom számára túlságosan megterhelő, haszontalan kiadások elkerülésével – próbálják igazolni. Ezért javasolják a nyomorék, súlyosan fogyatékos újszülöttek, az értelmi fogyatékosok, az önmaguk ellátására már képtelen öregek és a haldokló betegek megölését. Nem hallgathatjuk el az eutanázia álnokabb, de nem kevésbé rossz és valós formáit sem. Ilyenek történetében, hogy növeljék az átültethető szervek mennyiségét, szerveket

távolítanak el anélkül, hogy objektív kritériumok alapján meggyőződtek volna a donor haláláról.” (15.)

„...egyre erősebb az eutanázia kísértése, azaz a halál fölötti uralom által, hogy elősegítik és így „kegyesen” vetnek véget önmaguk vagy más életének. Ami azonban első látásra logikusnak és humánusnak

tűnik, valójában, ha a mélyére nézünk, abszurd és embertelen. Itt a „halál kultúrájának” egyik legriasztóbb jelensége előtt állunk, mely elsősorban a jóléti társadalmakban terjed: e társadalmakat a hatékonysági gondolkodás határozza meg és elviselhetetlen tehernek érzik az egyre növekvő számú öreget és beteget. Ezek a gyengék gyakran elszigetelődnek a szinte kizárólag a termelékenység elve alapján szerveződő családtól és társadalomtól, mely szerint egy gyógyíthatatlan életnek nincs semmi értelme.” (64)

Mindent meg kell tennünk a betegek szenvedésének enyhítésére.

Új fejezet az egyház és az emberiség történelmkönyvében. Egy évvel ezelőtt, 2005. február 22-én költözött át az Örökkévalóságba *Luigi Giussani*, a CL egyházi mozgalom alapítója.

Esemény és jelenlét: ebben a két szóban lehetne összefoglalni Giussani atya lelki indíttatásának, a „*Comunione e Liberazione*” (CL) néven elterjedt sokoldalú keresztény mozgalomnak a lényegét. Jézus Krisztus nem elképzelés, hanem megtörtént esemény, Isten szeretetének a megtestesülése, mely új kezdetet jelent a történelemben. Ő belépett egyszer az ember világába, és soha többé nem hagyja el. Az egyházon keresztül továbbra is jelen van, és folytonosan felkínálja, hogy szabadságunkkal élve, önmagunkat ajándékozva a közösségben, kiteljesedett emberi életet éljünk.

Ebből ráplálkozik Giussani szenvedélye: át kell adni a fiataloknak ezt

SEGÍTETT A VILÁGOT JOBBA TENNI

Giussani atya öröksége

a mindennél fontosabb ajándékot, hogy főszereplői legyenek ennek az életnek.

Egy olyan korban, amikor a nyugati kultúra erősen szétzilálta a múltból örökölt keresztény társadalom szövetét, és az egyház az életet újjáteremtő hitet nehezen tudta megtapasztalhatóvá és érzékelhetővé tenni – még a II. vatikáni zsinathoz vezető megújulási folyamat ellenére sem –, Giussani atya egy átfogó nevelési módszer kidolgozásának szentelte az életét. Ezzel nem csupán fiatalok tízezreit tudta hozzásegíteni a Krisztussal való találkozáshoz, hanem egy erős, tudatos kultúrateremtő tényező is megjelent az iskolában, az egyetemen, a családban, a

RIMINI MEETING

Immár fogalom a százezreket vonzó Rimini Meeting, a *Comunione e Liberazione* (CL) mozgalom éves találkozója: a világ egyik legnagyobb nyári kulturális fesztiválja, a politikai, kulturális, és tudományos közélet számtalan személyiségének részvételével. Tavaly *Erdő Péter* bíboros volt a díszvendége, aki „Szabadság, jog, norma” címmel tartott előadást.

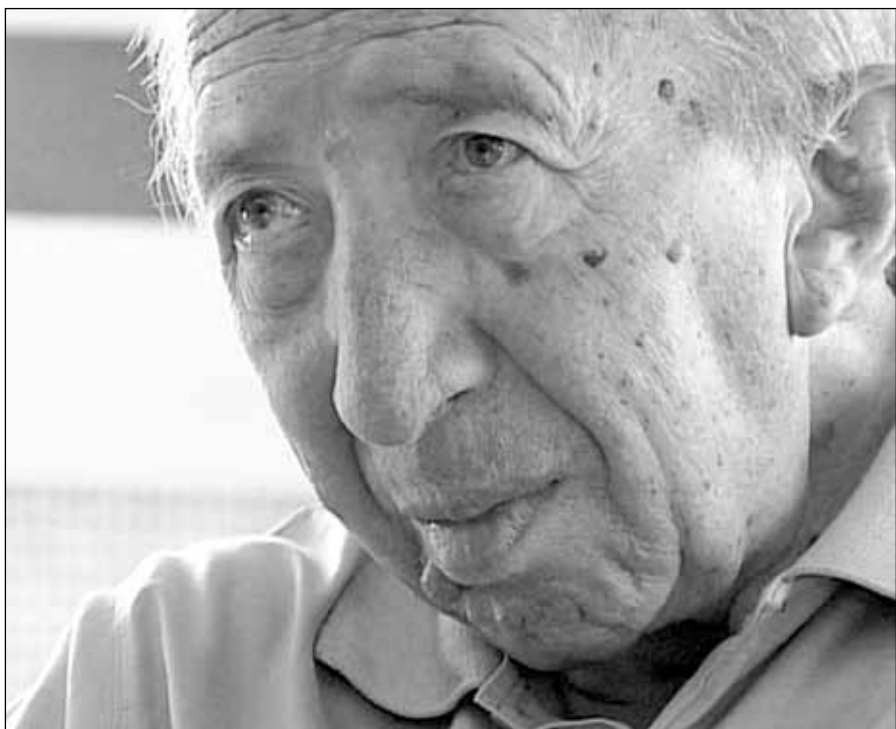
munkahelyen, a polgári életben és a politikában. Ez a nem éppen félték – néha talán féltelen – jelenlét, mégis sokak lelkiismeretét megszólította és felrázta.

A huszadik század leghatásosabb filozófiai és teológiai áramlataira nyitott milánói egyház fiaként, minden idők keresztény kultúrájában és művészetében fellelhető humanista örökség nagy tisztelőjeként úgy éli meg az egyházat, mint egy nép életében történelemmé váló Krisztus-esemény áthagyományozását. Mert a hit, ha nem válik kultúrává, nem igazán mély és élő hit – ahogy *II. János Pál* is mondta.

Giussani hűséges maradt a kezdeti inspirációkhoz, s így – az utóbbi évtizedek egyházi megújulásának más nagy tanúságtevőivel együtt – jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy az Egyházban újra felfedezzük azt a mozgalmat, amit Jézus indított el az

Luigi Giussani 1954-ben egy kiránduláson tanítványaival.

CN (2)

Az utolsó felvételek egyike a CL egyházi mozgalom (Communione e Liberazione) alapítójáról, aki a múlt év februárjában hunyt el.

emberiség történelmében, és amit a Szentlélek teremtő mozdulata állandóan új életre hív.

Arra törekszünk – írja egy helyen –, hogy felismerjük Krisztus misztériumát az emberek között, mert a

hit mélységei kifürkészhetetlenek, mégis megmutatkoznak látható jelei a hívők egységében. Ennek a titokzatos és egyben valóságos egységnek meg kell jelennie az emberi élet összetevőiben. Mindenekelőtt

„EGY SZENTTEL TALÁLKOZTAM”

Giussani atyával kapcsolatos emlékemet soha nem fogom elfelejteni. Személyesen beszélgettem vele Milánóban, 1998 novemberében. Nem sokkal az után a történelmi esemény után, amelyen a Szentatya találkozott a mozgalmakkal pünkösdkor a Szent Péter téren. Azon kevés alkalmak egyike volt, amikor azt éreztem, hogy egy szenttel találkozom, egy megszenvedett életszentséggel. Egy másik mély benyomás, amit megosztottam a munkatársaival: itt egy igazi karizmával állunk szemben!

A Pápa akkor, pünkösd vigíliáján „közösséget és odaadást” kért tőlünk... Az a találkozó mindannyiunknak – ahogy Giussani atya egy levelében a Fraternitás tagjainak írta – életünk legnagyobb napja volt. Majd hozzáfűzte: A Szent Péter téren mellettem ülő Chiarának és Kikonak ezt mondtam: Hogy ne kiáltanánk világgá egységünket egy ilyen alkalommal? Felelősek vagyunk az egységért, amíg értékelni tudjuk a legkisebb jót is a másikban.

Azóta számos lehetőség adódott Olaszországban és másutt is, hogy egyre jobban megismerjük egymást, és a közösséget egyre mélyebben megéljük, mind személyes, mind mozgalmi szinten.

A szívemben végtelen hálát érzek, amiért Giussani atya életét nagylelkűen egy olyan karizmának szentelte, mely új utat nyitott az Egyházban az intenzív lelki életnek és sok ezer ember előtt tárta fel a személyes találkozás lehetőségét Jézussal. Karizmája, válaszként korunk kihívásaira, sok-sok konkrét művet is létrehozott.

Ma nemcsak érte, hanem Művéért is imádkozom és imádkozunk, abban a bizonyos országban, hogy a Léleknek új és bőséges gyümölcseit fogja még teremni.

Chiara Lubich

abban lesz látható, hogy hordozzuk egymás terhét, kölcsönösen figyelünk egymásra, és megbocsátunk egymásnak. Ám ez az egység nem csak akkor bontakozik ki, amikor magunk között vagyunk, hanem a társadalomban élve is, amikor küzdünk – szociális, kulturális és politikai téren – annak jobbra tételéért. Giussani atya ezt az örökséget hagyta a Communione e Liberazione mozgalomra és az egész egyházra: egy korunk igényeinek megfelelő módszert, amivel Krisztusban élhetjük meg a világ értelmét és sorsát.

1998 pünkösdjén a Szent Péter téren egy olyan, eddig soha nem látott, ígéretes egyházkép tárult a szemünk elé, mely egy tavaszi kerthez hasonlít leginkább, számtalan színes és illatos virággal – az egyházi mozgalmak nagy találkozója alkalmából, amit II. János Pál hívott össze. Onnan ered az Evangélium iránti hűségben és az emberiség szolgálatában tanúsított kölcsönös megbecsülés, melyben mindenki tiszteletben tartja és értékeli a másik eredetiségét, és közösséget vállal az egyetemes és a helyi egyházzal.

2005 februárjában, a milánói dómban bíborosok, püspökök, ötszáz pap és az egész világról érkezett, több mint negyvenezer ember búcsúztatta a nyolcvankét éves korában elhunyt Giussani atyát. Az akkor még bíboros Josef Ratzinger, most XVI. Benedek pápa, temetési beszédében aláhúzta: „Élete gazdag gyümölcset termelt, amit most lehet látni. Az embereket nem magához, hanem Krisztushoz vezetve, ténylegesen sokak atyjává lett. Szívét nyert meg, segítette jobbra tenni a világot, és megnyitni a világ kapuit az ég felé.”

Piero Coda írása alapján összeállította:
Vizsolyi László

AHOGY NŐTT A GYŰLŐLET

Radnóti Miklós Tajtékos ég című kötete 60 éves. Megjelenését nem élhette meg a költő, aki 1943 őszén hagyta hátra utolsó verseit.

Hortoványi Emőke

DÓSZERŰ-E MÉG A KÖLTŐ? Akit minden diák szeret, akinek szívesen és könnyedén megtanulja akárhány versét? Meg a régebbiek és a régiek sem tudnak talán megrendülés nélkül gondolni az ő sorsára és költészetére.

Nem merülhet mégis feledésbe a népirtás minden borzalma és áldozata? Vagy nem kéne tán elfeledni végre minden barbárságot, ami elmúlt?

*„Ó, költő tisztán élj te most,
mint a széljárta havasok
lakói és oly büntelen,
mint jámbor régi képeken
pöttömnyi gyermek Jézusok.*

*S oly keményen is, mint a sok
sebtől vérző nagy farkasok.”*

A halál előérzete van jelen itt, egy korábbi versben, a valós veszélynél jócskán előbb. Vele együtt felrémlik a hősi halál, a szép halál, a költői halál: a „régimódi szenvedés” vágya.

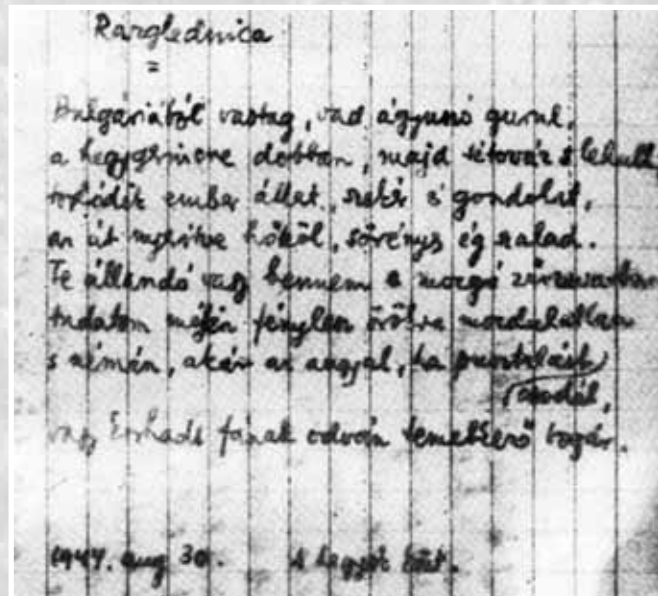
Miközben a

*„bokrokba szél és macska bútt,
a sötét fák sora eldőlt
előtted: a rémülettől
fehér és púpos lett az út.”*

A fent is idézett vers – a Járkálj csak halálraítélt! – így sejteti a pusztulást.

A zsidó származású költőt 1940-től többször hívták be munkaszolgálatra. Szamosveresmart, Tasnád, Élesd, Hatvan, Pest – pár hónap, megszakításokkal. Bármennyire megalázó, még valamennyire emberséges viszonyok között: magyar őrökkel és némi szabadidővel. Ezután egy évnyi nyugalom következett nála, egy országos aláírásgyűjtés hatására.

Közben tudta már a sorsát, de a bujkálás vagy menekülés útját nem választotta, barátai unszolására sem.

Radnóti Miklós Fannival 1941-ben

UV archív

„Hisz bűnösök vagyunk mi, akár a többi nép,
tudjuk miben vétkeztünk, mikor, hol, mikép,
de élnek dolgozók itt, költők is bűntelen, és csecsszopók,
akikben megnő az értelem,
világít bennük, őrzik sötét pincékbe bújva, míg jelt nem ír
hazánkra újból a béke ujja,
s fojtott szavunkra majdan friss szóval ők felelnek.”
(Nem tudhatom...)

Tudatos hűséggel fordult a feleségéhez, egyetlen nagy
ihletőjéhez, amikor

„az ország megvadult s egy rémes végzetten
vigyorgott vértől és mocsoktól részegen”.

Fanni az emberhez méltó életet, az otthont, az életerőt
jelentette:

Én én vagyok magamnak
s néked én te vagyok,
s te én vagy magadnak,
két külön hatalom.
S ketten mi vagyunk.
De csak ha vállalom.

A haza iránti hűség is most nőtt nagyra, épp azzal
mozgósítva, hogy a kicsi, az egyszeri élményeket állítja
szembe a gépen fölébe szálló pusztító szándéknak:

„s az iskolába menvén, a járda peremén, hogy ne feleljek
aznap, egy kőre léptem én,
ím itt e kő, de föntről e kő se látható, nincs műszer, mellyel
mindez jól megmutatható”

Versét a szerbiai munkatáborban elszavalta a költő. A
megbélyegzett, kitoloncolásra szánt fogolytársakat igen
megérintette a „Nem tudhatom...”.

1943-ban történt még valami:

„Krisztus harminchárom esztendő múlt s még nem volt har-
mincnégy, mikor megfeszítették – ezért gondoltam így... tizen-
nyolc éves koromtól katolikusnak vallom és érzem magam...
spekulációnak vagy menekülésnek ma már valóban nem bihető
a megkeresztelkedés, hiszen semmi reális előnye nincs...”

Feleségével együtt Sík Sándor kezéből fogadta a ke-
resztséget. A tudós-költőnek, a szerzetes-papnak már
sokkal korábbról jutott szerep az életükben. Ő védte
meg a fiatal Radnótit szertelenül kísérletezgető versei el-
lenére, amikor szegedi egyetemi évei alatt perbe fogták.
Bár a hangot, ahogy akkor megszólalt, nyíltan elutasít-
totta, Sík Sándor mégis meglátta a tehetséget, és védel-
mébe vette a leendő tanárt. Aki viszont az ő számára
társ, lélek, hűségre példakép lett; míg maga fiú és lelkéhez hű
tanítvány.

Tehetsége, és a megbocsátás keresztény tanítása ép-
pen a származás bélyege alatt teljesedett ki Radnóti Mik-
lósban. Kinek

„...szép könnyüléptű szívében megterem
az érett és tündöklő kevésszavú alázat,

az másról szól, ha lázad, nem önnön érdekéről,
az már egymesszefénylő jövő felé tör.”
(Sem emlék sem varázslat)

Nem hagyta hát el a helyét, mert tökéletesen ráébredt
küldetésére. Ahogy nőtt a gyűlölet körülötte, ez a béke-
vágy úgy lett egyre megingathatatlanabb. És amikor a
Töredék című vers tényleg töredékes, vagy az Erőltetett
menet verssorai szabálytalanul megszakadnak, amikor a
forma árulkodik a kiszolgáltatottságról, akkor is ott a
felkiáltás:

„de hisz lehet talán még!
a hold ma oly kerek!
ne menj tovább, barátom,
kiáltl rám! s fölkelek!”

A harmadik, a szerbiai munkaszolgálatáról, a Bor
hegyvidéki bányákból a német örök kifelé terelték társai-
val együtt az országból, míg utolsó verseit írta. Micsoda
képeslapok ezek a Razglednicák!

...torlódik ember állat, szeker és gondolat
az út nyerítve hókö, sörényes ég szalad

*

a század bűzös, vad csomókban áll,
Fölöttünk fú a förtelmes halál”.

Majd ásták azt a tömegsirt, ahova sorra belelőtték a
halálra gyengült foglyokat, és ő még utoljára jegyezgetett
a kockás noteszébe. Ez került elő az osztrák határ menti
Abda elhagyott „Rossz falujának” tömegsírjából, így azo-
nosíthatták a viharkabátos halottban a harmincöt éves
Radnóti Miklóst.

A Gyökér című versét épségben őrizte a füzet:

De a gyökér tovább él lent,
Nem érdeklí a világ,
Csak a lombbal teli ág.

Azt csodálja, táplálgatja,
Küld néki jó ízeket,
Édes, égi ízeket.

(részlet)

„Tisztán élj te most,... s keményen is!” – üzeni nekem-
neked-nekünk.

Hogy minden indulata, torz szándéka, rossz ösztöne
ellenére eljen tovább az ember örök álma:

Mese

Csöndesen alszik a hegy
Kicsi barlangjában a béke;
Még csecsemőnyi csupán,
szelíd őz szoptatja naponta
s rejteni szép hálót
fon a pók a bejárat elébe.

AZ ISKOLÁBAN IS ÉRVÉNYES

Igaz, még csak csírájában, mégis valami „új” jelent meg a pedagógia világában. *Téglásy Klára* 1972 óta tanított egy budapesti iskolában franciát, egészen az elmúlt év végéig. *Rácz Ilona* néhány évvel később ugyanezen a munkahelyen kezdett dolgozni, mint magyar tanár.

Hortoványi Emőke

KLÁRA, életemben hogy kapcsolódott össze a munka és az elkötelezett kereszténység? Mit adott ehhez az egység lelkiisége?

– A hetvenes évek elején nagy ajándékként éltem meg, amikor néhány keresztényre találtam, akik megosztották velem felfedezésüket: az *életigét*. Ez azt jelentette, hogy tettekké válhatjuk és átadhatjuk az Evangélium ígét. A Fokoláre Mozgalomról akkor még nem sokat tudtunk, „csak” az Igét ismertük és azt, hogy ezt élni lehet és kell. Hamarosan új csoportok bukkantak fel itt is, ott is az országban és egyre jobban megértettük, hogy az Evangélium egy mondatát kell különösen megvalósítanunk: „Legyenek mindnyájan egy” (Jn 17,21).

Nagy örömmel kezdtem el tanítani. Elfogadó, meleg, segítő légkör vett körül. A francia szakos kollé-

gákkal kialakult műhelymunka sok eredményt hozott. Valóságos élmény volt együtt dolgozni a franciaországi cserutakért is.

Hamar megértettem: elvihetem az iskolába mindazt, amit az életige sugall, amit igyekeznünk tettekre váltani egymás között. Az iskolában is érvényes: „Elsőként szeretni, mindenkit szeretni...” – a gyerekeket, a szülőket, a kollégákat – és egyé válni velük.

Istentől tehát három ajándékot is kaptam egyszerre: szerettem tanítani, megismertem az egység lelkiiségét, és egy kedves, baráti légkörű iskolát.

– *Hogyan folytatódott tovább, amikor Ica kolleganód lett?*

– *Icát* a Fokoláre Mozgalomból ismertem már. Felröppentünk. A start után valami egészen új lépett be kö- zénk.

Hogy mi volt ez? Az egyik életige magyarázata rávilágít erre: „Jézus leghőbb vágya, hogy kölcsönös legyen köztünk a szeretet. Ezért, ha ketten vagy hárman készek így szeretni egymást... hogy kiérdemeljék az ő jelenlétét, azok körül minden megváltozik. Jézus így beléphet... az iskolánkba... és átforgalmazhatja.” Ha megjelenik ez az életforma, ak-

► Az önkéntes a hivatását elsősorban a munkahelyén éli meg, a társadalomnak abban a szövetében, ahol napjának nagy részét eltölti, és minden erejével azon dolgozik, hogy átalakítsa a szeretet teremtő erejével, lélekkel töltse meg a kapcsolatokat, struktúrákat.

kor működésbe lép, mint egy-egy sejt a testben.

Nekünk, önkénteseknek éppen ez a hivatásunk: biztosítani Jézus jelenlétét mindenütt a világban, a környezetünkben, a munkahelyen is. Így meg is valósulhatott mindaz a kezdeményezés, ami jó volt.

A délszláv háború idején megálltunk néhány csoporttal egy percre, délben: a békére gondoltunk, sőt imát is mondtunk. Négy éven át gyűjtést szerveztünk, szállítottunk, jótékonsági koncertet rendeztünk. A résztvevők száma évről évre megduplázódott, végül már megtöltöttük a közeli művelődési központot. Az egész iskola ott volt, minden kollégával, minden konyhás nénivel. Duplázódott a bevétel és a terem bérleti díját is elengedték.

Fogadhattuk időnként a mozgalom fiataljait is: *Chiara* üzenetét az Egyesült Világ Hetén a művelődési házban hallgattuk meg.

Iskolánk lényeges szerkezeti változást is megért ekkor. *Ica* javaslatára bevezették a C osztályokba a nyelvtanítást, ugyanis az A és B osztályokkal ellentétben, előzőleg itt nem volt.

Anatol / Isten (2)

– Végigkísért ez a kölcsönösség?

– Sokáig elkísért. Icával tizenöt évig dolgoztam együtt, aztán beteg lett és hamarosan meghalt. De más is történt, megváltoztak a körülmények. Az igazgatóm nyugdíjas lett. Sok minden összeomlott. Volt, hogy óráról órára küzdöttem, látszólag egyedül. Természetesen sok szeretetet is kaptam. És közben végig ott volt mögöttem az önkéntesek közössége meg a fokolár. Tudtam, hogy a halál nem erősebb az életnél. Ez a hűség korszaka volt, a szenvedésé. Sok mindent megtanultam...

Az önkéntesek „az első keresztényeket akarják utánozni” – írja Chiara. „Kilépve otthonukból, segítik az éhezőket, szenvedőket.” A délszláv háború idején egyértelmű volt, kik

► Csírájában megjelent egy „új pedagógia”, amely nem kirekesztő, hanem igyekszik a tanulók mellé állni. Azt a szót, hogy „rossz gyerek”, töröltük szótárunkból. Lehet valaki szétszórta, engedetlen, meggondolatlan. Van viszont egy jó és gyors megoldás: a bocsánatkérés. Viszsaütni nem érdemes. Az önként jelentett hiányzó leckénél a becsületesség többet ér még az érte járó „mínusznál” is. Javítani, pótolni mindig lehet. Így, aki akarta, javult is az eredménye. A durva és csúnya beszédet pedig egyszerűen „kifűjjük az ablakon”. Így történt, hogy egyszer az egyik gyerek a folyosón futva odakiáltott a civakodóknak: „Hagyjátok abba! Szeressétek egymást!”

Téglásy Klára fotóalbumából

„Az én ajándékom: a gyerek.”

ők. „Manapság milyenfajta szegények léteznek még?” – folytatódik az idézet. A lélekben szegények: ők a reménytelenek, a kifosztottak, a magányosok. Egy jó szó, biztatás vagy meghallgatás, a remény, a derű... később ezt tudtam adni a tárgyi tudás mellé. Ahogy az életige mondja: „Jézus jelenléte fény... ötleteket ad, hogyan nézzünk szembe a nehézségek-

Előző oldalon: Téglásy Klára a volt igazgatójával a búcsúesten.

Lent: Pillanatkép: „megtörtént a csoda”.

kel. Bátorságot ad... Kovász lesz az élet minden területén.”

– És hatott a kovász?

– Azt hiszem, igen... Gondolkoztam, mit hagyhatok kollégáimnak, ha nyugdíjba megyek. Az én valódi ajándékom: a gyerekek, akik dallal, zenével, verssel, tánccal készültek és csodálatos műsor kerekedett ki: újra megtelt a művelődési központ, és megint ingyen kaptuk meg. Néhány kolléga, a régiekből is, szülők, gyerekek fogtak össze. Nem is búcsúztatás volt, hanem ünnep. Csak a szeretet ilyen taláékony! Többek között megszereztek egy dalt, amiről tudták, hogy szeretem, és egy férfi kollégám képes volt megtanítani a gyerekeknek. Ő, aki (állítólag) nem tud énekelni! Tele voltak ötlettel, ahogy köszönetet mondtak az iskolában eltöltött harminchárom évért. Tapintható volt az összefogás, a szeretet. Megtörtént a csoda! Nem nekem szólt, hanem Annak, Akit próbáltam megjeleníteni Icával együtt. Láthatóvá lett a Szeretet!

– Törtetlen ívű életpálya a tiéd. Azóta hogyan élsz?

– Most pedig várok. Talán nem véletlen, hogy felszabadult az időm, mert készülünk a Testvériség hetére szeptemberben. Több idő és erő jut rá. Igyekszem párbeszédben maradni Jézussal: szeretném tudni, hogyan tovább, és azt, hogy Ő mit szeretne. ■

FOLYTASSUK A CSALÁDBAN A SZERETET MŰVÉSZETÉT

Tóth Judit

Folytatjuk vállalkozásunkat, hogy bemutassuk a családban megélt szeretet lépéseit. Ez ugyan nem egyszerű, mégsem lehetetlen. *Annamaria és Danilo Zanzucchi* gondolatai segítenek, hogy ne veszítsük el bátorságunkat, és tudjunk mindig újrakezdeni.

ASZERETET MŰVÉSZETÉNEK következő lépése: ÚGY SZERETNI A MÁSIKAT, MINT ÖNMAGAMAT. Ez az „úgy” azt jelenti, hogy önmagam a másikba helyezem át, a másik én vagyok. Úgy fogadom el a másikat, ahogy magamat, és keresem a módját, hogy jól érezze magát velem. Szeretni, mint önmagamat: vigasztalást, bocsánatkérést és megbocsátást kíván számtalan esetben.

Abban, ahogy együtt választjuk ki a legmegfelelőbb ruhát, bútort, konyhafelszerelést vagy autót, vissza kell,

hogy tükröződjön mindaz a harmónia, amit – mint házaspár, és mint család – belülről élünk meg, hiszen már nem önmagunknak létezünk.

Egy újabb lépés: EGGYÉ VÁLNI. Mit akarunk ezzel mondani?

Amennyire csak lehet, mélyen beleélem magam a másik világába, megértem problémáit, elvárásait, megosztom vele a szenvedéseit, részesedem örömeiben. Elfelejttem saját aggodalmaimat, hogy meghallgassam az ő gondolatait, féltreim, mert osztozom mindenben, akkor

is, ha nem látni a megoldást azon nyomban.

Az eggyé válás a másikkal segít abban is, hogy elkerüljem a magamba fordulást, a bezárkózást. És ettől rendkívül szabadabbá is válok, mivel lehetőség nyílik a párbeszédre.

Ha gyerkeim játszani akarnak, játszom velük, elfelejtkezve munkahelyem ezernyi problémájáról, vagy arról, hogy már megint nem sikerült lezárnom egy rég húzódoó ügyet.

Ha a tévézés izgatja fiaimat, akkor – a program előzetes tanulmányozása után – leülök velük, majd a műsor után közösen kiértékeljük a látottakat. A konyhában is sörözhetnek velük, meghallgatva szárnyaló elképzeléseiket a jelennel és jövővel kapcsolatban, úgy, hogy nem hozakodom elő azonnal sokéves, mindent elsöprő tapasztalataimmal.

A szeretet művészetének még egy fontos lépése: MINDENKIT SZERETNI. Nem elég magunk között szeretni, a saját családban. Ha nem szeretek másokat is, akkor szeretetem bezárul, és szép lassan kialszik, mert a szeretet olyan, mint a tűz. A tüzet táplálni kell, hogy égjen.

Mindannyian tapasztaltuk már: minél inkább meg tudjuk nyitni szívünket a körülöttünk élő emberiség előtt, hogy bennük Jézust szeressük, annál inkább érezzük, hogy egyek vagyunk, mint házaspár, és mint család.” ■

CN(3)

IDŐS ÉDESAPÁM

Néhány éve velünk él idős édesapám. Szeretettel vesszük körül a feleségemmel, és nagyon ragaszkodnak gyerekeink is a nagypapához. Sajnos egészségi állapota egyre rosszabbodik, így gondozása nagy feladatot jelent.

Ki tudja, vajon nem kell-e más megoldáson törni a fejünket? Sok a kétely bennünk, és összeszorulna a szívünk, ha netán elköltözne tőlünk. Mit tanácsolnak?

G. F.

Ha a családban több generáció él együtt, ez problémával jár, de nagy gazdagodással is. Minden nap megtapasztaljuk a különbségeket igényekben és belső értékekben, gyakorolhatjuk a jogok és kötelességek közötti egyensúlyozást, miközben új jellemvonásokat fedezünk fel önmagunkban és a többiekben.

Ha a nagypapa, a nagymama vagy bármelyik rokon előtt megnyitjuk otthonunkat, nagy lépést teszünk, amikor ezt a családi körülmények lehetővé vagy szükségessé teszik, mert a két generációs szülő-gyerek közösséget tágítjuk ki. Ezen túl érettségünk és szabadságunk tanújelét is adjuk, mert a gazdagságát az tudja felajánlani,

akinek van, és azt nem bénítja le a félelem, aki rendelkezik valami értékkel.

Tanúsítja ezt sok ismerős család hosszú éveken át megélt tapasztalata. Mit jelentett számukra a családtagok szeretetteljes befogadása és ellátása? Mindenekelőtt hatással volt a fiatalokra, akik közvetlenül vagy közvetve a hiteles emberség igazi ajándékát kapták ilyen módon. A családok hónapokon vagy éveken keresztül éltek így, de segítségül hívták az egészségügyi szolgálatot vagy a szakembereket is, hogy eljuthassanak pihenni a megfelelő pillanatban. Amikor ez a tapasztalat lezárult, mindenki emlékezetében úgy maradt meg, mint izelítő a félelem és a remény, az ég és föld közötti életből.

Vannak olyan családok, akik idős hozzátartozóikat nem a saját otthonukban gondozzák különböző okok miatt (munkahelyi elfoglaltság, túl kicsi lakás, gyermeklétszám és életkor, vagy más valami). Mindent megtesznek mégis, hogy családtagjaik megkapják azt, amire szükségük van, elsősorban, hogy az életminőségük ne szenvedjen csorbát. Látogatják őket, otthon beosztják, hogy ki, mikor megy be hozzájuk az idősek otthonába. Ez a megoldás magában hordozza az adás lendületét, a találékonyságot, miközben ők is kapnak ajándékot a másiktól. A lényeg az, hogy ne zárkózzunk be megmerevedett kis világunkba, ahol a szeretet találékonyságára már nem futja.

Külső szereplőként nem adhatok más tanácsot, mint, hogy közösen mérlegeljenek – az orvos javaslatait, és az objektív körülményeket figyelembe véve. Arra kell elsősorban figyelni, hogy a család minden tagja éljen odaadással vesse bele magát életének ebbe a szakaszába.

Letizia Grita Magri

Igino Giordani:

A JEGYESSÉG

Hónapról hónapra közreadunk néhány rövid gondolatot a sokak által ismert Igino Giordanitól, a Fokoláre Mozgalom társalapítójától, akiről Foco néven is emlegetnek, és akinek 2004-ben megkezdték a boldoggá avatását.

Keresztény szempontból nézve a jegyesség noviciátus, noviciátusnak kell lennie, ami vallásos felkészülést jelent a „nagy titok”-ra, ahogyan Szent Pál a házasságot nevezi.

A házasság Isten egyesülését jelenti az emberiséggel, a házaspárok pedig együttműködnek abban, hogy Krisztus egyesüljön Egyházával. Krisztus az

Egyház feje, a házasságból született gyermekek pedig az Egyház testét alkotják.

A házasságkötésre tehát ne csak

úgy tekintünk, mint az ünnepi étkezés, az ajándékozás és a nászút lehetőségére, hanem úgy, mint isteni-emberi eseményre, mint Isten ajándékára. A házasság szentséget szolgáltatnak ki: az istenit közvetítik az emberiségnek.

De ennél többről is van itt szó, a szeretet szentségéről, az Eucharisztiahoz hasonlóan. Az Eucharisztia Isten szeretetéről tanúskodik az ember iránt, míg a házasság szentsége az ember szeretetéről szól Isten iránt. A házastársak Isten munkatársaivá válnak azzal, hogy emberi életet hoznak létre a Földön.

A házasság szentségével a szülők meghívást kapnak, hogy gyermekeiket neveljék az isteni életre is.

A jegyesek feladata, hogy életüket a szeretet táplálja: nem az a torz és perverz szeretet, ami a filmekben, regényekben és újságokban minden menyiségben jelentkezik, hanem az isteni szeretet, a szeretet teljessége, amely maga Isten. Ahogyan a Szentírás tanítja: Isten a Szeretet. Jegyesünknek adni a szeretetet azt jelenti, hogy Istent adjuk neki.

Azok a jegyesek, akik adják és kapják az Istentől jövő végtelen szeretetet. Szentté teszik a másikat úgy, hogy Istenben szeretik egymást, Istenben, Aki a Szeretet. Tőle származik az igazi boldogság, az életerő és a halhatatlanság. Ha úgy szereti egymást két ember, ahogyan az Úr parancsolja, akkor nem létezik a halál, mert átmenet lesz a halhatatlan élet felé. Ezt kívánom minden jegyesnek. Készüljete a házasságra az emberi-isteni szeretet szentségének örömteli gazdagságával!

1978. december

SZÉPEN, TISZTÁN, SZERELMESEN

Lehet-e változni fiatalként, új kapcsolatot kezdeni és a házasság előtt is boldogan élni, úgy, ahogy a cím is mondja?

Tari Sándor

AZÁKÁNYSZÉKI HOMOKON fiatal házaspárt kerestünk meg a falutól egy kilométerre levő tanyán: Anettet és Attilát. Őket kérdezzük megismerkedésükről, kapcsolatuk kialakulásáról, hiszen nem volt egyszerű történetük. Egyikük a kereszténységet mélyen megélt családban nevelkedett, válásos értékrenddel, míg a másik, a mai kor felfogását képviselte.

– *Attila, honnan indultál?*

– Egy közelben levő faluban éltem szüleimmel együtt. Gyermekkoromban nagymamám tanított imádkozni, de ezzel itt vége is lett. Más szempontok szerint éltünk.

Később gumigyári szakmunkás lettem, ugyanakkor otthon fóliázunk, állatokat tartottunk. Ahogy a többi fiatalnak, a kocsmák és a diszkók világa volt ismerős nekem is. Közben egy négyéves kapcsolat a barátnőmmel, majd fájdalmas szakítás, mert elhagyott. Kiábrándultam, s nem tudtam hinni egyetlen lányban sem. Ráadásul tragikus hirtelenséggel elvesztettem apukámat, s ez nagyon összetört.

– *Valóban nem lehetett könnyű időszak...*

– Igen, de szerencsémre a baráti társaságom mellém állt, sokat segítettek. Volt közöttük egy lány, aki különbnek látszott. Kezdett tetszeni nekem. Szép lassan közel kerülünk egymáshoz. Egyszer csak éreztük Anettel: ez már nem csak

barátság, hanem szerelem. Az együtt járás elején valahogy vele is nagyon bizalmatlan voltam, nem akartam megérteni, miért nem engedí, hogy úgy szeressem, ahogy „én akarom”.

Meggyanúsítottam, hogy biztos van egy másik fiúja, akivel megcsal. Anettnek nagyon rosszul estek ezek az alaptalan vádak. Mivel keresztény családban nőtt fel, s keresztény elveket vallott, ebbe a hűség ugyanúgy beletartozott, mint az erkölcsi tisztaság.

Miközben teltek a hónapok, Anett sokat beszélt nekem a keresztény életről, a tisztaságról, Istentől. Lassan ráébredtem, hogy kezdek megbízni benne, éppen ezek az értékek miatt, meg ahogy viselkedett velem és a többiekkel.

– *Közben, úgy tudom, Anett hosszabb időszakra az USA-ba utazott.*

– Igen, ez az időszak gyökeres változást hozott életemben. Anett hirtelen nagyon hiányzott, úgy éreztem, kiüresedett az életem. Számoltam az órákat, hogy ki-

Családi fotóalbumból

bírjam a napot nélküle. Ugyanakkor ott volt még bennem édesapám feldolgozatlan halála is. Ekkor döntöttem úgy, hogy Isten felé fordulok, és meg akarom ismerni a keresztény életet közelebbről.

Elkezdtem vasárnaponként templomba járni, könyveket olvasni, s egyszer csak úgy éreztem, Isten megérinti a szívemet. Bűnbánatot tartottam, meggyóntam és elhatároztam, hogy erkölcsileg tisztán akarok a házasság szentségére lépni.

Aztán a szerencse úgy hozta, hogy Anettnek három hónap elteltével haza kellett térnie. Mindketten boldogok voltunk, hogy újra együtt lehetünk.

– Anett, nem féltél attól, hogy elveszíted Attilát, ha hű maradsz elveidhez?

– De igen, ez benne volt a történetben, hogy esetleg itthagya... Mégis hittem a gondviselésben.

Mindjárt az elején megfogalmaztam, hogy mi az, amiben nem tudok kompromisszumot kötni, mert nem megbeszélés tárgya: „te hol engedsz, én hol engedek”. Van- nek elvek, amikből nem lehet engedni. Nem akartam leendő gyerekeimnek kettős nevelést adni. Olyan férjet akartam, akivel teljesen egyetértünk az alapvető emberi és természetfeletti értékekben: a családról, a munkáról, a vallásos értékrendről azonos felfogásunk kell, hogy legyen.

Gyakorlatilag az Amerikában töltött hónapok alatt lépett közbe a gondviselés, ez az időszak volt, amikor a fájdalom megnyitotta Attilában az utat a párbeszédre Isten- nel és velem.

– Attila, hogy folytatódott a története- tek?

– Többet már nem próbálkoztam, mert megértettem, hogy Isten a szexuális életet a házasság utáni ajándéknak szánja. Már másfél éve vagyunk házasok, és van egy gyönyörű kisfiunk. Azóta teljesen megbízom Anettben, hogy hű marad hozzám minden körülményben, mert a házasság előtt is hű maradt elveihez és Istenhez. ■

Sodródni, elszigetelődni vagy magunkkal ragadni másokat?

Az iskolában, barátok és barátnők gyakran kritizálják egymás öltözködését, ha valakinek például „ósdí” a mobiltelefonja... Ezt én tisztára értelmetlennak tartom, de ha engem kritizálnak, elfog a félelem, hogy ki ne rekesszenek...

A. C.

A reklámok, újságok, könyvek és a barátok folyton befolyásolnak, egyre azt sugallják, miként válhatunk megvalósult emberré.

Tudományosnak tűnő, és statisztikákkal alátámasztott magyarázatokkal igyekeznek alátámasztani érvelésüket. Valójában azonban nem egy teljes személyt állítanak elénk, hanem csak annak részeit: a testet, egy érzelmet, tárgyakat...

Ezzel szemben az ember személyisége különböző összetevők megbonthatatlan egységéből áll (test, értelem, érzelem, lélek...). A személy, annak ellenére, hogy különbözik a többi társától, és egyedi, egységben van mind a többiekkel, és csak akkor valósul meg, ha kapcsolatban áll velük. Ha megbontjuk ezt a bennünk levő, vagy másokkal meglévő egységet, akkor már nem vagyunk saját magunk – egy bizonyos értelemben.

A statisztikák, ha helyesen alkalmaz- zák, rámutatnak egy adott helyzetre, de

nem képesek értelmezni azt. Ha például ki- mutatják, hogy egy adott országban az emberek többségének szuvas a foga, még nem azt jelenti, hogy akinek nem szuvas a foga, az boldogtalan is lesz!

Ugyanígy, ha a tények azt mutatják, hogy sokan választottak egyfajta életvitelt, még nem jelenti, hogy az ő döntésük a helyes.

Tehát az árral együtt sodródni, nem vezet el a boldogságra, ahogy az elszigetelt- ség sem.

Mert valóban arra lettünk teremtve, hogy másokkal kapcsolatban legyünk, és ajándékká váljunk egymás számára! A megvalósulás boldogságával csak ez ajándékozhat meg minket.

Igyekezzünk tehát összetartani olyan barátokkal és barátnőkkel, akik szintén így gondolkodnak. Ha a többiek szabad, boldog és megvalósult fiatalokat látnak, akik teljes harmóniában vannak önmagukkal, akik békét sugároznak, és nem félnek, de másokat is meg tudnak érteni, akik nem jólneveltségből következetesek, hanem, mert tudják mit akarnak... akkor majd ők is, a többiek is így akarnak élni. Ezek a fiatalok magukkal ragadnak majd sokakat a boldogság útján.

Francesco Chatel

Amióta a fiatal, kecskeméti építész, Katkics Tamás egyik háza megjelent egy közismert szaklap címlapján, az ország legkülönbözőbb helyeiről kap megbízásokat. Munka, család, párbeszéd – egységes kompozícióban.

id. Frivaldszky János

EGY ÉPÍTÉSZ ARS POETICÁJA

TALÁN AZZAL KEZDENÉM, hogy miért dolgozom otthon?”
 „Tényleg, miért?” „Amikor tizenhárom éve végeztem, már felbomlóban voltak a régi nagy tervező vállalatok. Ott lehetőségünk nyílt, hogy a kollégáktól sokat tanuljunk, egymás munkáját megbíráljuk. Egy egyfős cégben, ahol három év után kikötöttem, nincs meg a megfelelő kontroll. Engem is hívtak negyediknek egy stúdióhoz, s ez nagyon csábított. Nem volt könnyű helyzet. Végül az döntötte el a dolgot, hogy ha otthon dolgozom, közelebb vagyok családomhoz, és gyerekeim nem úgy nőnek fel, hogy csak esténként látnak, s mire lehetőségünk nyílna a beszélgetésre, már ki is nőtték, hogy ezt igényelnék. Úgy láttam jónak, hogy a karriernek, a szakmai fejlődésnek egyelőre háttérbe kell szorulnia.” Hogy nem sínylette meg, ezt utólag valóban meg lehet állapítani!

Felesége, Orsi, végzettsége szerint tanár. Amikor gyerekei iskolások lettek, nem ment el tanítani, mert úgy érezte, hogyha gyerekekre menne el egész nap az energiája, estére nem maradna sajátjaira. Kitanulta a sminkelést, és jól is ment neki. Egy-szer azzal bízták meg, hogy maszkí-

rozzon valakit sebesültnék. S mert még soha sem látott sérültet, elkísérte a mentősöket – s ott megtalálta hivatását: segíteni a bajbajutottakon. Férje támogatva, hogy újra iskolapadba üljön, és mentőtisztnek tanuljon. A három felső tagozatos gyerek, Dávid, Noémi és Levente kifejezetten büszkék mamájukra.

Orsi pedig ragyog, valahányszor bevetésre mennek.

Mint oldalágon szakmabéli, Tamás művészi elveire, *ars poeticájára* vagyok kíváncsi. Segélyt kérően néz rám: „Majd te megfogalmazod.” Ő végül is tervező és nem *beszélő* építész. Annyi rögtön kiderül, hogy

fontosnak tartja a természetet. Csailádi házuk nappalija egy kis belső kertre néz, nagy üvegfallal. Felgűjtja a kinti lámpát, s a nappali máris kibővül egy kerttel. „Képzeld el, ha mondjuk hullani kezd a hó.”

Az első házat a rajzasztalon mutatja. Nagyon jó módú ember a megbízója. „Olyat igyekeztem kitalálni, ami kifejezi az illető társadalmi súlyát, ami már a belépésnél megragadja az érkezőt. Megrudtam, hogy neki a nappali a legfontosabb. Úgy helyeztem el, hogy több irányba legyen kilátás a kertbe, így a különböző napszakokban más és más természetes megvilágítást kapjon. Másnak a dolgozó a legfontosabb, de van, akinek az étkező.”

Munkahelyek tervezésénél rábeszéli a megbízót, hogy ne sajnálja a költséget az ott dolgozók életminőségére, hogy szeressenek bejárni. „Amikor címlapra került egyik lakóházam, mindenki olyat akart rendelni. Akár azon az áron is, hogy dombot hordat össze itt, az Alföld közepén. Az ugyanis domboldalra épült. Lebeszéltem őket. Közösen találjuk ki mindig, hogy arra az adott telekre – anyagi erejének, életmódjának, foglalkozásának megfelelően – milyen ház lesz a legjobb.”

Visszatér ismét a munka és az élet egymáshoz való viszonyára. „Volt egy korszak, amikor sok munkám, és sok bevétel is volt. Akik-

kel egy lelki közösségbe tartozom, egyszer csak figyelmeztettek, hogy kezdek egy kicsit elszállni.” – Milyen értelemben? – „Hát a közös nyaraláson nem vettem észre, hogy az ellátás iránt olyan igénnyel lépek föl, amit nem mindenki tudott volna megfizetni. Nehezen fogadtam el, amit mondtak, de aztán lejjebb vettem a pörgést, több időt fordítva a közösségre.” Csatlakozott egy barátja javaslatához, hogy Kecskeméten elkezdhetnék felvirágoztatni, hogy valóban „hírös” legyen. Ő az építészet eszközeivel. Több kollégával összefogva életet vittek a helyi Építész Kamarába, ahol az elnökségi tagok közé is bevásárolták. Ci-

vil szervezetet hoztak létre a város értékeinek megóvására, amit azóta rendszeresen megkeresnek a hatóságok véleményezésre. Mindez elindította a párbeszédet az eddig egymástól elszigetelt építészek és irodák között. Közös kiállítást rendeztek alkotásaikból, s kölcsönösen elemezték őket.

Házai fényképeit nekem is megmutatja; jó néhánynak a számítógépes látványtervét is. Mozgalmas homlokzatok, görcsös erőlködés nélkül. Olykor bizonyos elegancia. A terek átgondolt kapcsolata, tengerlyekben gondolkodás. Egyértelműség, amiben a lakóház lakóháznak látszik, az iroda irodának, s nem egyik a másiknak. Könnyedén tud egységes kompozíciót létrehozni meglévő, esetlegesen egymás mellé került építményekből egy összefogó, új épülettel. Egyik irodabővítéséről elmondja, hogy a meglévő épület homlokzatán olyan elem volt, amit semmi szín alatt nem tervezett volna. Elvben le is szedethette volna, de „tisztelttel kívántam lenni a kolléga iránt”: ezért a bővítésre olyan másfajta elemet tett, amely a meglévőt kiegyensúlyozta.

Búcsúzóul megnézünk néhány épületet készen, már használatba véve. Nem is keveset.

Adós már csak én vagyok, az *ars poeticával*. Néhány szó az egész: Építész, mint párbeszéd. Építész, mint szeretet. ■

Internetről mindenkinek (2.)

Folytatjuk ismeretterjesztő sorozatunkat. Szerzőnk szívesen válaszol az érdeklődők kérdéseire.

Mi kell az internethez való csatlakozáshoz?

Az internet az egész Földet átfogó számítógépes hálózat. Hogy hozzá csatlakozzunk: szükségünk van valamilyen eszközre (1. Hardver), összekapcsolódási lehetőségre (2. Vonal), a belépéshez szükséges azonosítókra (3. Előfizetés) és a közlekedést lehetővé tevő programokra (4. Szoftver).

HARDVER: leggyakrabban egy asztali személyi-számítógép (PC) vagy hordozható gép (laptop). Terjednek azonban kisebb eszközök is, így például a tenyér-számítógép (PDA), de egy okosabb mobiltelefonnal is belemehetünk az internetbe. Az olyan kiegészítő eszközök, mint a modem vagy hálózati kártya, ma már alap tartozékai a gépeknek.

VONAL: a fizikai összeköttetés a világhálóval. Ehhez a telefonvonalat lehet igénybe venni (a hagyományos vonalon modem segítségével „betárcsázással” vagy továbbfejlesztett megoldásokkal, mint pl. ISDN vagy ADSL), de egyre jobban terjed a kábel-tv hálózaton keresztüli kapcsolódás is (ehhez a számítógépnek hálózati kártyával kell rendelkeznie). A hordozható eszközöknél mostanában kezdenek terjedni a vezeték nélküli hálózatok (Wi-Fi), melyek forgalmas helyeken (repterek, szállodák stb.) hozzáférhetőek.

ELŐFIZETÉS: Az internet költségeit a felhasználónak kell megfizetnie. Ezért, a csatlakozáshoz jelszót kell vásárolni a szolgáltatótól, általában havi előfizetéssel, ez tartalmazza a vonal használati díját is. „Ritka” internetezéshez – pl. csak e-maile-

zésre – havi 15 vagy 40 órás előfizetések is elegendőek. Nem sokkal többért azonban korlátlan hozzáférést is vásárolhatunk. Léteznek „ingyenes” internet hozzáférési lehetőségek is (ilyen pl. a T-Com Nyílt internete vagy a Freestart szolgáltatás), azonban a vonal használatáért itt is fizetni kell! Ezek az ingyenes lehetőségek csak a lassú telefonvonalon keresztüli betárcsázós kapcsolatokban léteznek, ezért egy-egy fényképpel ellátott e-mail letöltése akár 15-20 percig is eltarthat.

SZOFTVER: az interneten hozzáférhető lehetőségekhez más és más programra van szükségünk. A két leggyakoribb alkalmazáshoz, a böngészéshez és az elektronikus levelezéshez a Microsoft alapszoftverei beépített programokat (Internet Explorer és Outlook Express) tartalmaznak. Más rendszerek esetén (pl. Linux), illetve a speciális oldalakhoz szükség van külön böngészőprogramra (legismertebbek a Netscape, a Mozilla stb.) vagy levelezőre (Groupwise, Lotus stb.). Az e-mailezéshez további hasznos inter-

netes programok (pl. Freemail, vagy a DPG) léteznek. Vannak csak interneten keresztül megnézhető levelezési lehetőségek is (pl. Yahoo). Az internetes levelezők azért hasznosak, mert ezekkel nem csak otthonról, hanem akár az iskolából, internet-kávézóból is meg tudjuk nézni leveleinket. A hátránya az, hogy a levél olvasásakor a világhálózathoz csat-

lakozva kell lennünk, míg pl. az Outlook vagy a DPG esetében ez csak a letöltés idejére korlátozódik.

Végül egy jó tanács: ha most akarunk számítógépet venni, internet kapcsolatot kiépíteni vagy fejleszteni, akkor kérjük szakember tanácsát, mert az eszköz a felhasználási szokásoktól függ. Egyáltalán nem biztos, hogy egy drágább szuper PC-

vel gyorsabban tudunk majd oldalakat letölteni, ha régi, betárcsázós kapcsolatot használunk. Másrészt viszont egy jobb hardver egyszerű kiadás, míg egy gyorsabb és egyidejűleg telefonálás is megengedő vonal (az ún. „széles-sávú” internet kapcsolatok) igénybevételéért havonta kell többet fizetnünk.

Romhányi László

EGÉSZSÉGÜNK

Homeopátia, vagy hagyományos orvoslás?

A gyógyszertárak polcain egyre szaporodnak a homeopátiás készítmények. Mit kell tudni ezekről? Mi a különbség a hagyományos és a homeopátiás gyógymód között?

Az orvosi szempontból közböns gyógyszerkészítményt, a placebó-t (a latin placere = *tetszik, jónak látszik, kell*; szóból), elsősorban a kezelt személyre gyakorolt pszichológiai hatása miatt alkalmazzák; illetve összehasonlítható hatásvizsgálatot végeznek vele az új gyógyszerek előállítása során.

Berni és bristoli tudósok a világ különböző pontjain lefolytatott 110 vizsgálat alapján kijelentették, hogy a homeopátiás szerek hatása a placebóval egyenértékű. Ezzel szemben, ugyanazon betegségeket vizsgálva, a hagyományos gyógyszerek maximális hatásfokkal reagálnak. A berni Egger professzor nyilatkozatából:

„Nem kétséges, hogy vannak páciensek, akik a homeopátiás kezelést követően jobban érzik magukat, de ez a homeopata orvosnak tudható be, aki idejét és figyelmét nem a homeopata tabletták összetételére, hanem a betegekre fordítja.”

Válaszként azonnal napvilágot látott egy nyilatkozat, mely sze-

rint a hagyományos gyógyszerekkel a betegeknek csak a negyven százaléka gyógyítható meg. További húsz százalék részére is hatásos lenne a terápia, ha nem kellene megszakítani a kezelést a mellékhatások miatt. További harminc százalék esetében egyáltalán nincs gyógyító hatás, sőt káros mellékhatások lépnek fel. A fennmaradó tíz százalék esetében pedig teljességgel hatástalan

CN(2)

a hagyományos gyógyszeres kezelés.

A tény, hogy évente háromszázmillió ember veszi igénybe százötvenezer homeopata orvos segítségét, már önmagában is igazolni látszik e kezelési mód létjogosultságát.

Egyesek szerint a homeopátia ma hatalmas üzletté vált, mely hasznot húz a túlzott hagyományos gyógyszerfogyasztás következtében kialakult bizalmatlanságból.

Annak ellenére, hogy a homeopátiát lejárató adatokat a tekintélyes Lancet újság hozta nyilvános-

ságra, nem zárható ki, hogy a kullisszák mögött érdekháború folyik a hagyományos és a homeopata gyógyszergyártók között.

A közelmúltban megjelent írárok bebizonyították, mennyire könnyen befolyásolhatók a gyógyszerkísérletek kutatói.

Mi tehát az igazság?

Személyes meggyőződésem, hogy a homeopátia „szelíd” beavatkozás, ezért csak kisebb betegségek gyógyítására alkalmas. A daganatos betegségek, szívbetegségek, magas vérnyomás, vérkeringési zavarok, cukorbetegség, Parkinson kór, szklerózis multiplex, AIDS, tuberkulózis, malária, és a fogyatékosághoz vezető megbetegedések, a többi súlyos betegséggel együtt, rendkívül komoly gazdasági kihívást jelentenek az egész világon. Ezekkel szemben a homeopátia tehetetlen.

Abban viszont igaza van, hogy a beteget meg kell hallgatni, teljes méltóságában oda kell figyelni rá, az egész emberre, nem csak a betegségére. Ez pedig sajnálatos módon egyre inkább háttérbe szorul a hagyományos orvoslásban, még ha el is ismerjük a diagnózis terén, a sebészetben és a gyógyszerészetben elért rendkívüli eredményeit.

Ma tehát arra van szükség, hogy a magas technológiai szintre jutott hagyományos orvoslásban meglegyen az alázat, és a betegeket ne mechanikusan, hanem minél nagyobb emberséggel kezeljék.

Andrea F. Luciani

Bartus Sándor

„A HOL KETTEN VAGY HÁRMAN...”

Ez a jól ismert evangélimi részlet volt idén az ökumenikus imahét központi igéje aminek a mélységét a keresztény közösségek világszerte igyekeztek megérteni, magukévá tenni elméletben és gyakorlatban.

Ötödik alkalommal hívta közös ünneplésre a baptista, az evangélikus, a katolikus, a metodista, az ortodox, és a református barátait a Fokoláre Mozgalom. A Magyar Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) ünnepélyes terme adott otthont a rendezvénynek, közel nyolcvan résztvevővel. Úgy tűnik, maga a Szentlélek indítja most a különböző egyházakat és egyházi jellegű közösségeket az egység felé, évszázadok harcai és közömbössége után. Erről szólnak a pápák, a II. vatikáni zsinat, az Egyházak Világtanácsa, a nemzetközi intézmények és szervezetek; arra töreksenek, hogy az egész világot bizonyos értelemben egyetlen közösséggé, egyetlen családdá tegyék.

A monori református tiszteletes és a katolikus plébános közösen számol-

tak be arról a többéves kapcsolatról, együttes munkáról, amit a város keresztényei között végeztek a testvériségért. Szinte magától értetődő volt, hogy a plébános a karácsony estét a tiszteletes családjával együtt ünnepelte. Felidéztek *II. János Pál* gondolatát: igazi megtérés nélkül nincs ökumené.

Az est liturgikus részében természetesnek tűnt a taizéi ének „fokoláros” szövegváltozata is: „Már nem kell félnem, mert köztünk élsz”.

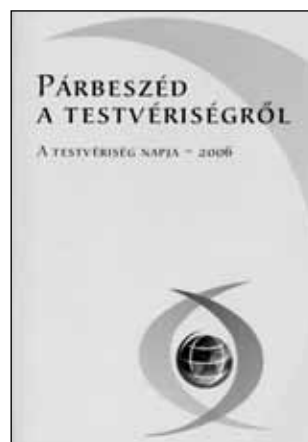
PÁRBESZÉD A TESTVÉRISÉGRŐL

A 2005-ben megrendezett Családfesztiválra készülve szerte az országban olyan fórumokat és baráti beszélgetéseket szerveztek, ahol láthatóvá váltak a család értékei. A tapasztalatcsere, a megbeszéltek témák bátorítást és új lendületet adtak minden résztvevőnek.

Idén folytatódik és kiszélesedik ez a kezdeményezés: mindenkit érintő társadalmi kérdések kerülnek napirendre. A *Párbeszéd a testvériségről* című kiadvány több témát és ezekhez kapcsolódó

konkrét élethelyzeteket, tapasztalatokat dolgoz fel: az adás és az élet kultúrája, az egyén és a nagyobb közösség kapcsolata, a művészetek és a média világából.

Jánoshalmán ifjúsági fórum keretében több mint száz tanulóval és tanáraikkal indult párbeszéd az életéről, az élet értékéről. Máshol pedagógusok, orvosok ajándékozták eddigi tapasztalataikat, gondolataikat egy-egy

szakterületen belül, hogy közösen keressék a válaszokat a fenti kérdésekre. A fórumok és beszélgetések a résztvevőkben új ötleteket, új megoldásokat indítanak el.

NARNIA FELFEDEZÉSE

A C. S. Lewis angol író „Narnia krónikái” című könyvsorozatából készülő filmek első darabját 2005 decemberében mutatták be a mozik. Az ateistából kereszténnyé lett Lewis fantáziavilága egyszerű meseként is megragadja az olvasókat és nézőket, gyermekeket és felnőtteket. A mélyén azonban – szándékosan elrejtve – a keresztény tanítás legalapvetőbb motívumai jelennek meg: a Jó és a Rossz harca, a testvéri szeretet, az önfeláldozás. Az orosz-lán, vagyis *Aslan* („a tengerentúli király fia”) esetében pedig *Jézus* önkéntes halála és feltámadása. A Weta műhely tanult a Gyűrűk Ura hatalmas kihívásaiból, s a több mint hatvan különleges lénybe rutinosan lehelte életet. A négy gyermekszínész nagy odaadással teszi a dolgát, és *Andrew Adamson* rendező a könyv mondanivalójához hű alkotást tár elénk.

Walden Media: *Az orosz-lán, a boszorkány és a ruhászekerény*. Rendezte: *Andrew Adamson*.

KERESZTREJTVÉNY

Beküldendő: Janes Barrie teljes mondása: „Akik mások életébe napfényt visznek..., függőleges 1. a hozzá tartozó vízszintessel és függőleges 6.”

Vízszintes: 1. Ruhafogas. 6. Végtelen revü (!). 9. Tiltószó. 10. A nagyobb rész. 11. Fülöp, római szent. 12. Nagy László. 13. Kiejtett betű. 14. Angol festőállvány. 15. Amely helyig. 18. Cink. 19. Sólyomféle ragadozó. 21. Közepes metán (!). 23. Megjelenít, jelképez. 25. Egyetemes tizedes osztályozás. 26. Nyúl páratlanjai. 27. Nyáron is lehet rajta síelni. 28. Pincébe. 29. Szőnyegben élő apró állatka. 31. Kis ház. 32. Végtelenül beleír (!). 34. Tetején. 35. Iratkapocs. 36. Német férfinév. 38. Egy kissé keverve (!).

Függőleges: 2. Méteráru. 3. Gyümölcsöt gyűjtet. 4. Környezetvédők centruma. 5. Tonna és méter. 7. Vére folyik benne. 8. Evőeszközötök. 11. Biztató szó. 14. Mennyet. 16. Latin tehát. 17. ISSU. 20. Tagadó szó. 22. Balatoni félsziget. 24. Attila másként. 29. Kati egyneműi. 30. Szájban van névelővel. 33. Becézett női név. 37. Orosz igen. 39. Gorka Sándor. 40. Bór. 41. Hosszúság jele a fizikában. 42. Urán.

1	2		3	4	5		6	7	8
9			10				11		
12			13			14			
15		16			17		18		
19							20	21	22
23	24								
25				26			27		
28			29			30		31	
32		33				34			
35				36	37		38		39
É	40		41				42		

Előző havi keresztrejtvényünk megfejtése Christian Morgenstern mondása.

A teljes gondolat:
 „Nehezebb egyetlen napot teljesen Isten gyermekeként leélni, mint szárnyaló terveket szőni az egész évre.”

**Az élet igazi értékeit
nem meghódítani kell,
hanem kívárni.**

Simone Weil